

Vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže pohledem studentů sociální pedagogiky

Veronika Beňová

Bakalářská práce
2015

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2014/2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Veronika Beňová**
Osobní číslo: **H120147**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže
pohledem studentů sociální pedagogiky**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti rodiny, kriminality dětí a mládeže a prevence kriminality.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníkového šetření.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. Sociální patologie. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.

MARTÍNEK, Zdeněk. Agresivita a kriminalita školní mládeže. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. Krizové situace v rodině očima dítěte: dětská závist – žárlivost, nevěra a rozvod – nový partner v rodině, nevlastní sourozenci – vzpomínky z dětství. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 128 s. ISBN 8024703327.

SOBOTKOVÁ, Irena. Psychologie rodiny. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Renata Polepilová
Centrum výzkumu FHS

Datum zadání bakalářské práce:

9. ledna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Ve Zlíně dne 9. ledna 2015

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům. ¹⁾

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29.4.2015

.....
Bátora

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) *Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.*

(3) *Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.*

2) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:*

(3) *Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).*

3) *zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:*

(1) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.*

3). *Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.*

(2) *Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.*

(3) *Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíádně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.*

ABSTRAKT

Bakalářská práce pojednává o vlivu neúplných rodin na kriminalitu dětí a mládeže a to z pohledu studentů sociální pedagogiky. V teoretické části se první kapitola zabývá rodinou, historií rodiny, funkcemi rodiny, taktéž uplatňováním disciplíny v rodině a kvalitě rodinného dohledu a podrobněji neúplné rodině. Druhá kapitola je věnována kriminalitě dětí a mládeže, příčinami kriminality, trestními opatřeními pro děti a mladistvé. Poslední kapitola pojednává o prevenci v této oblasti. Praktická část práce se zaměřuje na názory studentů sociální pedagogiky v oblasti neúplné rodiny a kriminality dětí a mládeže. Cílem praktické části je zjistit, jak budoucí odborníci v této oblasti nahlízejí na tuto problematiku a jaké jsou způsoby řešení. Praktická část je realizována formou dotazníkového šetření.

Klíčová slova: neúplná rodina, kriminalita, děti, mládež, prevence

ABSTRACT

Bachelor thesis deals with the influence of single-parent families on children and youth from the perspective of social pedagogy students. In the theoretical part, the first chapter deals with family, family history, family function, also the application on discipline in the family and marital quality supervision and more incomplete family. The second chapter is devoted to children and youth crime, he causes of crime, criminal measures for children and adolescents. The last chapter deals with prevention in this area. The practical part focuses on the views of social pedagogy students in single-parent families and children and youth crime. The goal of the practical part is to determine how future professionals in this field look upon this issue and what are the solutions. The practical part is realized by questionnaire.

Keywords: single-parent family, criminality, children, youth, prevention

Ráda bych touto cestou poděkovala Mgr. Renatě Polepilové za odborné vedení, spolupráci, ochotu a trpělivost při zpracování bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto:

„Není lepšího daru, než žije-li muž a žena jak jedno tělo a duše v rodinném kruhu.“

Homér

OBSAH

ÚVOD	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 RODINA	12
1.1 HISTORIE RODINY	13
1.2 FUNKCE RODINY	14
1.3 UPLATŇOVÁNÍ DISCIPLÍNY V RODINĚ A KVALITA RODIČOVSKÉHO DOHLEDU	15
1.4 NEÚPLNÁ RODINA	16
1.4.1 Statistika rozvodovosti v ČR.....	17
2 KRIMINALITA DĚTÍ A MLÁDEŽE	19
2.1 PŘÍČINY KRIMINALITY	20
2.2 DRUHY TRESTNÉ ČINNOSTI.....	21
2.2.1 Statistika kriminality dětí a mládeže	23
2.3 OPATŘENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ ZA SPÁCHÁNÍ PROTIPRÁVNÍCH ČINŮ	24
3 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE	27
3.1 ČLENĚNÍ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	28
3.2 MOŽNOSTI PREVENCE U DĚTÍ A MLADISTVÝCH.....	29
II PRAKTICKÁ ČÁST	31
4 VÝZKUMNÁ ČÁST	32
4.1 VÝZKUMNÝ CÍL	32
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	32
4.3 VÝZKUMNÁ METODA	33
4.4 VÝZKUMNÝ VZOREK	33
5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	34
5.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	34
5.2 ZÁVĚREČNÉ SHRNUTÍ VÝZKUMU	49
5.3 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	51
ZÁVĚR	52
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	55
SEZNAM OBRÁZKŮ	56
SEZNAM TABULEK	57
SEZNAM PŘÍLOH	58

ÚVOD

Rostoucí počet manželství, která se rozvádějí, je v posledních letech šokující. Kvůli rozvodům se stále zvyšuje počet dětí a mládeže vyrůstajících v neúplných rodinách. Potencionálním důsledkem může být častější páchaní kriminální činnosti právě těmito dětmi.

V dnešní době mají rodiče stále méně času na své děti a to i v případě, že je vychovávají oba dva. V případě, že dítě vychovává jen jeden z rodičů, je situace ještě více tíživá. V moderní době plné technických vymožeností se rodiče domnívají, že děti a mládež se umí zabavit sami. Tím, že jim dají finanční prostředky mají nejspíš pocit, že splnili roli rodiče. Ve většině případů však nemají vůbec tušení, jak jejich ratolesti s volným časem a finančními prostředky nakládají. Existuje zde spousta nástrah moderního světa, které děti a mládež lákají.

Nejlepším prostředkem, jak zamezit páchaní trestné činnosti, je prevence, které bude věnována třetí kapitola v teoretické části. V současné době je spousta volnočasových zařízení, která mohou zamezit páchaní trestných činů u dětí a mládeže. Zařízení nabízejí jak programy pro děti a mládež, tak i pro rodiny s dětmi.

Bakalářská práce je zaměřena především na názory studentů sociální pedagogiky, jakožto budoucích odborníků, kteří s takovými lidmi budou pracovat. Je nezbytné znát jejich názory a postoje na tuto problematiku.

Teoretická část se bude blíže zabírat rodinou, historií rodiny, bude se zabývat funkcemi rodiny, které by měla každá rodina splňovat, dále také uplatňování disciplíny v rodině a následně kvalitou rodičovského dozoru. Taktéž zde bude uvedena statistika neúplných rodin v České republice. Kapitola týkající se kriminality dětí a mládeže bude nahlížet na nejčastěji páchané trestné činy dětí a mládeže a také se blíže zaměří na trestná opatření. Poslední kapitola teoretické části se věnuje prevenci a organizacím zabývajících se prevencí kriminality dětí a mládeže.

Praktická část bakalářské práce bude realizována formou kvantitativního výzkumu. S pomocí dotazníkového šetření bude zkoumat studenty sociální pedagogiky a jejich názory na vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže. Dotazník bude především zaměřen na trestné činy, které jsou dětmi a mládeží páchany nejčastěji, taktéž však bude zaměřen na prevenci a to hlavně s ohledem na jejich středoškolské studium. Dotazník bude zkoumat,

zda na střední škole měli možnost se s tématem prevence kriminality dětí a mládeže setkat, buď v rámci nějakého předmětu, nebo alespoň formou přednášek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 RODINA

Na rodinu můžeme nahlížet z různých úhlů, záleží to především na tom, jaké charakteristiky existence a fungování rodiny jsou pro nás významné. Rodinu může charakterizovat její postavení ve společnosti, počet jejích členů, charakter jejích vazeb na sociální okolí, stejně jako struktura jejích výdajů a způsob participace na trhu práce. (Smutková, 2007, s. 14)

Rodinu můžeme chápat jako skupinu lidí spojených společným původem, manželstvím, nebo jiným právním vztahem, jako je například adopce. (Smutková, 2007, s. 15)

Velký sociologický slovník (1996, s. 940) vymezuje rodinu jako: „Původní a nejdůležitější skupinu a instituci, která je základním článkem sociální struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, resp. socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje.“

Mezi nejvlivnější definice rodiny patří její vymezení Zygmuntem Baumanem (1965 in Levická, 2004, s. 1), který zastává názor, že pro rodinu jsou charakteristické především následující znaky:

- „Je to forma, která je historicky ustálená a podléhá schválení dané společnosti ;
- vnitřní svazky mezi jejími členy jsou založeny na manželství, pokrevním příbuzenství nebo na právně upravených vztazích jako je adopce apod ;
- plní společností určené funkce rodiny.“

Dle Matouška (1997, s. 8) je rodina nenahraditelnou a unikátní institucí. Rodina spojuje specifické a univerzální. Bez osobního a angažovaného zaujetí rodičů, by se totiž děti vychovat nedaly a bez respektu k danému stavu společnosti a jejím potřebám, také ne. Spoustu energie je v rodinách věnováno právě výchově. Existují samozřejmě i jiné instituce pečující o děti, ale rodina je v tomto ze své podstaty jedinečná.

Právní řád České republiky nezná legální definici rodiny, avšak lze odvodit, že za rodinu považuje především společenství, založené na manželství. Takové formě soužití pak poskytuje určitou zvláštní podporu. Tato podpora je především však směřována k dětem. Je třeba však brát v úvahu, že existují i další skupiny, které si zaslouží zvýšené pozornosti, jako jsou ženy, staří lidé, osoby zdravotně postižené a jiné. (Smutková, 2007, s.16)

Rodina má pro každého jedince jiný význam, jinou podstatu a hodnotu. Nicméně společně pro všechny je to, že by rodina měla zastávat a plnit hlavní roli v jedincově životě. Rodina by jedince měla podporovat, v dětství by mu měla vštípit správné hodnoty, měla by jej naučit vše potřebné pro život. Jedině takovým způsobem lze docílit toho, aby dítě v budoucnu vedlo plnohodnotný a spořádaný život. Rodina je přece první společenská skupina, se kterou se dítě setkává.

1.1 Historie rodiny

Rodina prošla za dobu své existence vývojem, ve kterém můžeme vysledovat tři základní vývojové etapy. Jedná se o rodinu tradiční, moderní a postmoderní. (Smutková, 2006, s. 16)

Rodina tradiční

Rodina tradiční se vyznačuje širokou strukturou zahrnující více generací. Vznikla za účelem ochrany svých členů, hlavně nejmladších a nejstarších. Měla poskytovat náležitou péči a ochranu v každém specifickém životním období. Zabezpečuje existenci svých členů ve všech směrech. V čele rodiny stojí muž- silně ovlivněno náboženským vnímáním světa. Rodiny byly zakládány v zájmu celé společnosti. Právě tyto aspekty zaručovaly rodině vysokou stabilitu. (Smutková, 2007, s. 16)

Rodina moderní

Tato rodina je založená na soužití rodičů a jejich dětí. Vzniká na základě individuální volby budoucích manželů. Role členů rodiny jsou spíše specializované. V této fázi rodina ztrácí některé ze svých původních úloh, již nezabezpečuje existenci svých členů v průběhu celého jejich života komplexně. Zde již v čele rodiny nestojí výhradně muž –společenské zakotvení má již občanský charakter. (Smutková, 2007, s. 17)., V tradičních společnostech je rodina skupinou, v níž vládne plná ekonomická solidarita. V moderní společnosti očekávají občané, že tíži zaopatřování dětí, nemocných a starých lidí na sebe do jisté míry vezme stát“ (Matoušek, 1997, s. 10). Významným momentem pro formování moderní rodiny byl masivní vstup žen na trh práce během 20. století. Ženy díky tomu přestaly být závislé na mužích z ekonomického hlediska. (Matějček, 1994, s. 15)

Rodina postmoderní

Podle Matouška (1997, s. 32) podobu současné západoevropské rodiny ovlivňuje zejména:

-„Kulminující hnutí za emancipaci žen

-nevídaný společenský blahobyt a

-postmoderní světonázorové klima.“

V této době není rodina zpravidla zakládána za účelem zplození a výchovy dětí. Tento typ je charakteristický pro vysoce individualizovanou strukturu. Rodina zpravidla zabezpečuje citové potřeby svých členů. Tento typ není založen na existenci silné autority. Je zde typický vysoký individualismus členů rodiny. Typickým rysem je předávání dřívějších odpovědností rodiny (péče o nemocné,..) státu.(Smutková, 2007, s. 18-19)

1.2 Funkce rodiny

Rodina je malá společenská skupina a tvoří společenský systém. Lidé, kteří v této skupině žijí, jsou vzájemně propojeni vznikajícím partnerstvím- manželstvím a příbuzenstvím- rodičovstvím a dětmi. Rodina je taktéž první sociální skupinou, ve které dítě získává první sociální zkušenosti.(Danek a kolektiv, 2007, s. 156-157)

Mezi základní funkce dle Levické (2004, s. 2-5) a Hroncové (2001, s. 78-84) řadíme tyto:

- 1.) Biologicko-reprodukční funkce- rodina vytváří optimální podmínky pro zabezpečení reprodukce. Součástí této funkce není jen zabezpečit pokračování lidského rodu, ale taktéž se jedná o celkovou péči o členy rodiny.
- 2.) Ekonomická funkce- rodina potřebuje ekonomicky zabezpečit základní životní potřeby členů. Tato funkce má také za úkol vybudovat u dětí a mládeže správné ekonomické myšlení.
- 3.) Výchovná a socializační funkce- dítě se postupně učí základům komunikace, hygieny a chování se ke druhým lidem. Prostřednictvím výchovy dítěte se dítě připravuje na úspěšné zapojení do společnosti. Dítě se snaží porozumět jednotlivým sociálním rolím, snaží se chápat morální, náboženské a jiné vztahy. Učí se také chápat význam mezigeneračních vztahů.
- 4.) Emocionální a psychohygienická funkce- z hlediska dítěte je tato funkce nejdůležitější a nezastupitelná. Kladné emocionální vztahy jsou předpokladem pro zdravý rozvoj emocionální stránky osobnosti jedince.
- 5.) Ochranná funkce- tato funkce spočívá v ochraně zdraví dítěte, ale taktéž v ochraně před sociálně patologickými jevy. Úloha ochranné funkce spočívá zejména

v oblasti primární prevence patologických závislostí, delikvence, kriminality a jiných sociálních deviací.

Každá funkce je specifická. Všechny funkce jsou velice důležité, propojené, vzájemně se doplňují a není možné je oddělovat. Jestliže rodina plní všechny výše uvedené funkce, tak se jedná o rodinu plně funkční. V případě narušení veškerých funkcí se jedná o rodinu afunkční. Jestliže dochází k narušení jedné funkce, tak hovoříme o rodině dysfunkční. (Danek, 2007, s.157)

1.3 Uplatňování disciplíny v rodině a kvalita rodičovského dohledu

„ V současné době je dostatečně potvrzeno, že v rodinách delikventně se chovajících adolescentů, se rodiče méně starají o vytvoření zábran v asociačním chování dětí nebo je jejich výchovný styl nekonzistentní- jednou dítě za přestupek trestají vehementně, jindy ho za totéž netrestají.“ (Matoušek, Matoušková, 2011, s.44).

Taktéž při tvrdé výchově zahrnující agresivní chování ze strany rodičů vede k tomu, že děti mají sklony k delikventnímu chování. Dítě se tímto způsobem učí tomu, že agresivní chování je akceptovatelné. Rodiči pak záměrně lže, manipuluje a předstírá, aby se danému trestu vyhnulo. Existuje taktéž tzv. neuvědomělé rodičovské povzbuzování dítěte do delikventního chování. Můžeme si to vysvětlit tak, že rodič prostřednictvím dítěte uspokojuje svoje mimo vědomé přání (např. matka nenápadně povzbuzuje dítě k něčemu, co mu zakazuje). (Matoušek, Matoušková, 2011, s.45)

Dohled je taktéž parametr rodičovského chování, který může mít vliv na současné nebo pozdější delikventní chování dítěte. Můžeme zde zařadit to, do jaké míry je rodič informován o tom, co dítě dělá ve volném čase, s kým se stýká nebo v jakém stavu se vrací domů. Čím méně rodiče monitorují, tím je větší pravděpodobnost, že se dítě dopustí nějakého trestného činu. (Matoušek, Matoušková, 2001, s.46)

Za rizikový faktor považujeme taktéž nepřítomnost rodičovské postavy v rodině. V rodině, kde se dítě chová delikventně, nejčastěji chybí otec, ať už z důvodu rozvodu, smrti nebo, že s matkou nikdy nezačal žít. Pro chlapce je to tak těžké z důvodu, že mu chybí mužský vzor a děvče naopak nemá model mužského chování. Děti tak postrádají druhou oporu a autoritu. Taktéž matka je více zatížena, když je sama, než když se o výchovu dělí společně s manželem. Co se týká nevlastního otce, může to být někdy přínos, ale někdy také komplikace. Existuje řada výzkumů z oblasti vlivu rodiny na delikventní chování dětí v rámci

klasického výzkumného schématu. Z výsledků si můžeme vyvodit teorii vzniku delikventního chování nebo sestavit preventivní programy. (Matoušek, Matoušková, 2011, s.46)

1.4 Neúplná rodina

Neúplnou rodinu můžeme také nazvat jako rodinu s jedním rodičem. V současné době je to čím dál víc častější typ rodiny. Jsou to rodiny vzniklé rozvodem, rozchodem, ovdověním, adopcí dítěte osamělou ženou nebo porodem dítěte mimo manželství. Ve většině případů se právě jedná o matky s dítětem, méně častější vzorec je otec s dítětem. Je také dokázáno, že většina těchto matek má nižší vzdělání. (Sobotková, 2007, s. 170)

Dle Campiona (1995 in Sobotková, 2007, s. 171) můžeme charakterizovat osamělé matky dle postojů k nim do tří skupin:

- 1.) Osamělé matky, kterým manžel zemřel, tedy vdovy s dětmi. Postoje společnosti k vdovám jsou velice shovívavé, chápací, někdy až litující, jelikož si svůj stav nezavinily samy.
- 2.) Osamělé matky, které mají děti z rozpadlého vztahu. Postoje společnosti jsou vůči nim ambivalentní. Z jedné strany na ně pohlížejí špatně z důvodu, že si neudržely manželství, alespoň kvůli dětem. Společnost je moralizuje a obviňuje. Na straně druhé jsou názory, že ze špatného vztahu je lepší odejít, že je to lepší tak i pro dítě. Dítě sice bude žít v neúplné rodině, ale v klidu a bez hádek. Jako závěr těchto dvou tvrzení můžeme říci, že žít v takové rodině není optimální, ale bohužel často nevyhnutelné.
- 3.) Osamělé matky, které záměrně chtějí být svobodné a dítě mají s mužem, s nímž nikdy trvalý vztah neplánovaly. Řadíme zde také matky, které nejsou vdané a dítě adoptovaly.

Rozhodnutí svobodné matky může být ovlivněno několika faktory, např. nezralostí ženy, ale také reakcí na nejisté vyhlídky do budoucna.

Dle Campionové (1995, in Sobotková, 2007, s.171-172) jsou svobodné matky průkopnice nového způsobu rodičovství a vytvářejí tak otevřenější rodinu. Campionová také zdůrazňuje, že na svobodné matky by se společnost neměla dívat jako na nějaký problém, či neúspěch, ale jako na ženy, které jsou dárkyněmi života.

Další studie ukazují, že je výhodou, když je matka svobodná, jelikož si dítě nemusí procházet rozvodem, či rozpadem vztahu. Když se soustředíme na rozvod, jakožto nejčastější

příčinu, která má za následek neúplnou rodinu, tak zde je několik faktorů, např. dnes mají na sebe partneři daleko vyšší očekávání než dříve, aby pro ně vztah byl naplňující, více se toleruje mimomanželské soužití nebo upadá vliv náboženských kodexů na rodinný život. (Sobotková, 2007, 171-172)

Studie ale ukazují, že i rodiny s jedním rodičem mohou dosáhnout kvalitního přizpůsobení a životní spokojenosti. Podle Goldenbergových (1998, in Sobotková, 2007, s.172) jsou tři dimenze, které ovlivňují úspěšnou adaptaci na situaci neúplné rodiny s jedním rodičem (po rozvodu):

- 1.) Vnitřní zdroje rodiny- osamělá matka udržuje pocit kontroly, komunikace v rodině není nijak narušena.
- 2.) Enviromentální stres- zde hodně záleží na tom, jak je rodina schopna zvládat stres přicházející z vnějšího okolí.
- 3.) Zdroje v širší sociální síti- jaká je kvalita vnějších zdrojů (rodina, přátelé)

1.4.1 Statistika rozvodovosti v ČR

Níže můžeme vidět tabulku se statistickými údaji sňatků a rozvodů. My se tedy budeme věnovat pouze údajům o rozvodu. V tabulce je uveden počet rozvodů na 1000 obyvatel v tom podle délky trvání manželství a to vše v procentech. Jsou zde porovnávány roky 2000-2004. Můžeme vidět, že u krátkodobých manželství se počet snižuje, naopak u dlouhodobých manželství se počet lidí takto setrvávajících zvyšuje.

	2000	2001	2002	2003	2004	Rozdíl 2004 - 2000
Sňatky	2 458	2 362	2 425	2 067	2 254	-204,0
na 1 000 obyvatel	5,7	5,5	5,7	4,8	5,3	-0,4
Průměrný věk						
nevěsty	28,5	28,8	29,6	30,0	30,5	1,9
ženicha	31,4	31,7	32,5	33,3	33,4	2,0
Rozvody	1 307	1 448	1 466	1 504	1 468	161,0
na 1 000 obyvatel	3,0	3,4	3,4	3,5	3,4	0,4
v tom podle délky trvání manželství (%):						
0 - 4 roky	24,0	22,7	22,0	21,9	21,0	-3,0
5 - 9 let	25,2	24,6	23,1	22,4	21,5	-3,6
10 - 14 let	19,9	21,8	21,9	21,3	21,1	1,2
15 a více let	30,9	31,0	32,9	34,4	36,3	5,4
Index rozvodovosti	53,2	61,3	60,5	72,8	65,1	x

Tabulka 1

Zde máme taktéž zajímavou statistiku týkající se příčin rozvratu manželství a to jak na straně muže, tak na straně ženy. Můžeme vidět, že stabilním důvodem k ukončení manželství u obou pohlaví je rozdílnost povahy, názorů a zájmů a taktéž ostatní příčiny. Ve vysokých číslech se také pohybuje nevěra. Za pomíjivý důvod pak můžeme považovat zlé nakládání, trestný čin, zdravotní důvody nebo sexuální neshody.

Tab. 18. Rozvody podle příčiny rozvratu manželství (v %)

	Příčina rozvratu manželství na straně muže				Příčina rozvratu manželství na straně ženy			
	1991	1995	2000	2004	1991	1995	2000	2004
Neuvážený sňatek	6,4	4,3	1,9	1,8	6,4	4,3	2,0	1,9
Alkoholismus	10,6	7,2	4,2	2,5	1,1	0,5	0,2	0,5
Nevěra	15,2	12,7	8,5	6,3	15,1	8,5	5,7	4,5
Nezájem o rodinu	7,4	6,8	4,1	4,0	2,8	2,0	1,5	0,8
Zlé nakládání, trestný čin	2,5	1,8	1,1	0,7	0,4	0,1	-	-
Rozdíl povah, názorů a zájmů	34,4	52,3	62,9	37,0	34,4	52,7	63,1	39,1
Zdravotní důvody	1,2	0,1	0,4	0,2	1,7	0,3	0,2	0,3
Sexuální neshody	2,8	1,4	0,5	0,3	2,8	1,2	0,5	0,1
Ostatní příčiny	12,5	12,2	15,7	45,7	11,1	22,9	18,7	46,3
Soud nezjistil zavinění	7,0	1,3	0,8	1,5	24,2	7,3	8,1	6,5

Tabulka 2

Rozvod a rozpad rodiny je jedno z nejsvízelnějších období a to jak pro rodiče a děti, tak často i pro celou širší rodinu. Má aspekty sociální, etické, právní, emoční a také psychologické. V České republice není rozvod ojedinělým jevem, ale právě naopak, počet rozvodů se drží na vysoké úrovni. Toto období považujeme za naplněné stresem a frustrací důležitých lidských potřeb. Je to období, které může účastníky ovlivňovat již po celý jejich život. Spoustu autorů řadí rozvod mezi tzv. patologické jevy. (Matějček, Dytrych, 2002, s.39)

2 KRIMINALITA DĚTÍ A MLÁDEŽE

„Kriminalita mládeže zahrnuje jednání osob do věku 18 let. Důsledkem je překročení právních a společenských norem, které jsou charakteristické pro trestný čin. Osoby ve věku 15-18 let se označují jako mladiství a jsou ze zákona trestně odpovědní s jistým omezením. Osoby mladší 15 let nejsou trestně odpovědné, spáchá-li však dítě mezi 12. až 15. rokem věku čin, za který lze dle trestního zákona uložit výjimečný trest, může se takovému jedinci uložit v občansko-právním řízení ochranná výchova, kterou uloží příslušný soud.“ (Rvp [online]).

Kriminalita dětí a mládeže je často spojována s poruchou chování. Poruchou chování se rozumí řada výchovně nežádoucích projevů, které jsou důsledkem narušení jejich sociální přizpůsobivosti. Mnoho z těchto poruch vzniká na podkladě nevhodného výchovného působení.

Mezi nejčastější poruchy chování u dětí a mládeže tak řadíme:

- 1.) ADHD
- 2.) Opoziční porucha
- 3.) Lhaní
- 4.) Krádeže
- 5.) Záškoláctví
- 6.) Útěky a toulky
- 7.) Porucha chování s protispolečenskými rysy (Martínek, 2009, s.85)

Problematika kriminality je předmětem zkoumání mnoha věd. Neexistuje obecně platná teorie, která by určovala příčinu. Existuje však mnoho teorií, které vysvětlují příčinu kriminality. (Kraus, Hroncová a kol., 2007, s.36).

Hlavním znakem kriminality a jednotlivých druhů sociálně patologických jevů je jejich škodlivost. V zájmu každé společnosti vždy bylo pátrat po příčinách kriminality a zjišťovat podmínky jejího vzniku. Touto problematikou se zabývá kriminologický výzkum. (Bouřa, 2007, s.26).

Problematika kriminality mladistvých je závažným celospolečenským problémem a vyžaduje si pozornost odborných kruhů v oblasti sociologie, medicíny, ekonomie, psychologie nebo i pedagogiky. I přesto, že se této problematice věnují odborníci i laici již řadu let, nemůžeme říci, že je tento negativní jev odstraněn. Právě naopak, kriminalita dětí a mláde-

že stále stagnuje a to například z důvodu změn v zákonech, změn ve společnosti, také se mění závažnost a množství trestných činů.(Danek, 2007, s.126)

Když se zaměříme na počet zjištěných trestných činů páchaných dětmi a mladistvými, tak pouze malá část těchto trestných činů je odhalena a pouze ty nejzávažnější jsou předmětem soudů. Pokud se jedná pouze o drobnější přestupky, tak oběť se neobrací na státní orgány, spousta případů je také ukončeno bez zjištění viníka. I v případě, že se mladiství pachatel dostane do kontaktu s policejními orgány, neznamená to, že bude odsouzen.(Danek, 2007, s. 129)

Kriminalita dětí a mládeže je v současné době velmi aktuální problém. Neustále vidíme a slyšíme z médií, že například patnáctiletý chlapec se pokusil znásilnit svou spolužačku, v jiném případě, že zbil svého kamaráda kvůli cigaretě. K zamyšlení potom je, zda kdyby byl chlapec snad vychován jinak, byly by mu vštěpovány jiné hodnoty a rodina by mu dávala správné vychování a udávala dobrý směr, jestli by měl potřebu tyto trestné činy páchat. Zde je však velmi důležitá prevence. Pokud se začne hned u prevence primární, nejsou pak potřeba další stupně prevence. Právě prevenci se bude věnovat celá třetí kapitola této práce.

2.1 Příčiny kriminality

Kriminalitu jako takovou řadíme společně s agresivitou, toxikománií, prostitucí, sebevraždami a jinými mezi sociálně-patologické jevy. Postihují nejen jedince, ale celou společnost.(Danek, 2007, s.50).

Podle Vodáka (1996, in Danek, 2007, s.51) za příčiny kriminality považuje zejména velkou rozvodovost, rozvrácené rodiny a rodiny nekompletní. Takovéto rodiny však nejsou příčinou zanedbávání péče o dítě. Jelikož příčin působí zpravidla více, je tedy trestná činnost výsledkem multifaktorového působení příčin. Trestný čin je výsledkem vztahu mezi člověkem jako subjektem a různými objekty jeho prostředí. (Bouřa, 2007, s.27)

Příčiny a podmínky páchaní trestné činnosti u dětí a mladistvých nalézáme především ve vývojových zvláštlostech a v mikrostruktuře, ve které žijí a taktéž vyrůstají. Zde můžeme zařadit především rodinu, taktéž školu a kamarády, partu a další okruh lidí, ve kterém se pohybují. Pokud jsou vlivy na dítě během vývoje negativní, zasáhnou tak psychiku člověka a to zejména motivaci, sebeovládání a citlivou a morální složku osobnosti. Za velmi závažné příčiny páchaní kriminálních deliktů dětmi a mládeží považujeme selhání v rodině,

nedostatky ve školní výchově, neznalost právního vědomí a taktéž nedostatečná nabídka volnočasových aktivit. Nedostatek životních zkušeností má za důsledek chybovost v jednání a to především v náročných a krizových situacích.

Rozlišujeme pět svízelných životních situací:

-„Situace s nepřiměřenými úkoly a požadavky (velké množství úkolů, na které děti nemají dostatek sil);

-situace problémové (nové úkoly nelze řešit zavedenými postupy);

-situace s překážkami (dosažení cíle hroubí překážky);

-situace konfliktní (střet zájmů, dítě se musí rozhodnout pro jednu věc);

-situace stresové (dítě se v náročné situaci neadaptuje)“ (Záchranný kruh [online])

Život jedince, rodiny, třídy či výchovné skupiny je spjat s náhodnými a podstatnými vlivy, které rozhodují a podmiňují úspěšný, méně úspěšný či neúspěšný start do života mladého člověka. V takovém případě velmi záleží na morální odpovědnosti i profesionální kvalifikaci ve školství a školských zařízeních, aby přibývalo těch šťastných, nekonfliktních jedinců a naopak aby ubývalo těch, kteří jsou nešťastní a konfliktní. Včas podaná ruka a poskytnutá pomoc ze strany rodiny, školy nebo výchovné instituce může rozhodnout o dalším vývoji dítěte či mladistvého. (Danek, 2007, s. 60)

Když se zamyslíme nad výše uvedenými tvrzeními, můžeme konstatovat, že nejdůležitější prevencí páchaní trestných činů je rodina. Právě ona může již od počátku jedincova vývoje udávat směr, jakým se bude jedinec zaobírat. Příčin páchaní trestné činnosti je mnoho a je složité určit, tu nejčastější. Každý jedinec páchající trestnou činností vidí příčinu v něčem jiném.

2.2 Druhy trestné činnosti

Následující kapitola se bude podrobněji věnovat druhům trestné činnosti, které jsou páchany dětmi a mládeží nejčastěji. Vymezí zde kategorie a poté příklady jednotlivých trestných činů.

Majetková kriminalita v České republice, stejně jako v jiných vyspělých zemích představuje zhruba dvě třetiny registrované kriminality. Můžeme ji charakterizovat jako útok proti cizímu majetku. Můžeme zde zařadit krádeže, podvody nebo zpronevěry. Zpravidla majetkovou trestnou činností řadíme do třech okruhů. První okruh charakterizujeme tak, že cílem

pachatele je jeho obohacení (krádeže, podvod, lichva,..). U druhého okruhu je hlavním cílem poškodit (poškození věřitele nebo cizí věci,..). Do třetího okruhu zařazujeme tzv. podílnictví, kdy pachatel využívá trestné činnosti páchané jinou osobou. Mezi pachateli této kriminality převažují muži (90%), ženy tvoří asi 8-10%, mladiství pachatelé se podílejí zhruba z 10-12%. (Štablová, 2008, s.36)

Násilná kriminalita představuje rozsáhlou škálu kriminálního jednání od domácího násilí přes případy pouliční kriminality až po brutální vraždy. Násilná kriminalita je součástí širšího jevu „násilí“. Společným rysem všech činů násilné kriminality je fyzické poškození nebo alespoň záměr ji poškodit. Typickým pachatelem je muž (91%). (Bouřa, 2007, s.40)

Mravnostní kriminalita je spjata s pohlavním pudem. Jedná se o způsob ukájení pohlavního pudu, který je společností netolerován. Jedná se zejména o znásilnění, kuplířství, pohlavní zneužívání, obchodování s lidmi s cílem pohlavního styku či soulož mezi příbuznými. (Štablová, 2008, s.42)

Zastoupení mládeže mezi celkovým počtem pachatelů představuje asi 15% a jedná se především o majetkovou kriminalitu ze 65-70% , kde nejvíce jsou zastoupeny krádeže věcí z aut, dvoustopých vozidel, jízdních kol, jednostopých vozidel, krádeže v bytech nebo vloupání do obchodů. Po majetkové kriminalitě následuje násilná a mravnostní kriminalita (15-20%) , kde nejčastější jsou loupeže, úmyslné ublížení na zdraví, vydírání, znásilnění a vraždy. (Štablová, 2008, s.54)

Vypadá to tak, že 15% zastoupení mládeže při páchání trestných činů není mnoho, ale procenta by měla být mnohem menší. Jak vidíme, hned za majetkovou kriminalitou jsou nejčastěji páchány násilné a mravnostní trestné činy, což je alarmující.

2.2.1 Statistika kriminality dětí a mládeže

Statistický výkaz za období od 1. 1. 2013-31. 12. 2013

	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let
Vraždy	3	7
Násilné činy	274	677
Mravnostní činy	101	216
Krádeže, vloupání	217	897
Krádeže prosté	299	1002
Majetkové činy	590	2052
Hospodářské činy	30	119
Ostatní kriminální činy	260	659

Tabulka 3

Statistický výkaz za období od 1.1.2014-31.12.2014

	Nezletilí 1-14 let	Mladiství 15-17 let
Vraždy	0	3
Násilné činy	287	565
Mravnostní činy	120	198
Krádeže, vloupání	168	710
Krádeže prosté	258	820
Majetkové činy	515	1702
Hospodářské činy	56	125
Ostatní kriminální činy	333	656

Tabulka 4

Pokud srovnáme obě dvě tabulky, tak docházíme k závěru, že v rozmezí jednoho roku došlo v roce 2014 v souhrnném součtu k poklesu kriminality u dětí a mládeže. K nárůstu však došlo u dětí od 1-14 let v oblasti páchaní násilných, mravnostních, hospodářských a ostatních kriminálních činů. U mladistvých došlo k nárůstu pouze u páchaní hospodářských činů. I když v součtu docházíme k závěru, že mladiství ve věku od 15-17 páchají trestnou činnost ve větším počtu, tak o této věkové skupině můžeme říci, že alespoň dochází k poklesu této činnosti, zatímco u dětí je to právě naopak. U dětí dochází k nárůstu kriminálních činů, což je velmi znepokojující zpráva.

2.3 Opatření pro děti a mládež za spáchání protiprávních činů

Ukládáním opatření pro děti a mladistvé se sleduje to, aby za své činy nesly odpovědnost a aby se protiprávnímu jednání v budoucnu zdržely a našli si společenské uplatnění dle jeho schopností a možností.

Opatření dělíme na **výchovná, ochranná a trestní**.

Opatření ukládána mladistvým dle zákona o soudnictví ve věcech mládeže (ČESKO. §15-93 zákon, č. 218/2003 sb. ve znění pozdějších předpisů)

Do **výchovného opatření** řadíme:

- a.) *Dohled probačního úředníka* – probační úředník pravidelně sleduje chování mladistvého v rodině a taktéž to, jak na něj výchovně působí rodiče. Mladistvého vede správným směrem tak, aby v budoucnu vedl řádný život.
- b.) *Probační program*- řadíme zde zejména program sociálního výcviku, psychologického poradenství, terapeutický program, program zahrnující obecně prospěšnou činnost, vzdělávací, doškolovací, rekvalifikační nebo jiný vhodný program k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého. Programy slouží k tomu, aby se jedinec v budoucnu vyhnul protiprávnímu jednání.
- c.) *Výchovné povinnosti*- soud mladistvému může udělit výchovnou povinnost ve smyslu, že mladistvý bude muset bydlet se svými rodiči, jednorázově nebo ve splátkách zaplatí přiměřenou částku, bezplatně vykoná společensky prospěšnou činnost, bude usilovat o vyrovnání s poškozeným, nahradí podle svých sil způsobenou škodu, podrobí se léčení závislosti na návykových látkách, podrobí se ve svém volném čase programu sociálního výcviku, či jinému programu vhodnému k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého.

- d.) *Výchovná omezení*- soud může zakázat jedinci navštěvovat určité akce, stýkat se s určitými osobami, zdržovat se na určitých místech, přechovávat předměty, které by mohly sloužit k dalšímu provinění, užívat návykové látky, účastnit se hazardních her, měnit místo pobytu, aniž by to ohlásil probačnímu pracovníkovi, měnit zaměstnání před předchozím ohlášením probačnímu úředníkovi.
- e.) *Napomenutí s výstrahou*- v tomto případě soud důrazně vytkne protiprávnost spáchaného činu a upozorní jedince na důsledky, jež by nastaly v případě, že by se v budoucnu pokusil takový čin znovu spáchat.

Do **ochranných opatření** řadíme ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty a ochrannou výchovu.

Ochrannou výchovu může soud nařídit v případě, že o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatky nelze odstranit v jeho vlastní rodině, nebo v rodině, kde žije, může ji také nařídit v případě, že dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána nebo prostředí, v němž žije neposkytuje záruku vhodné výchovy.

Za spáchané provinění může soud mladistvému uložit pouze tato **trestní opatření**:

- a.) *Obecně prospěšné práce* –nesmějí ohrožovat zdraví, bezpečnost nebo mravní vývoj jedince.
- b.) *Peněžité opatření*- soud pro mládež uloží peněžité opatření v rozmezí od deseti do třistašedesátipěti denních sazeb. Denní sazba činí nejméně 100 a nejvíce 5000 Kč.
- c.) *Peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu*- soud toto opatření ukládá za podmínky, že je přesvědčen, že účelu trestního opatření bude dosaženo i bez jeho výkonu, nebo jestliže přijme záruku za nápravu mladistvého.
- d.) *Propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty*- jedná se o věci, které byly použity k spáchání trestného činu, které byly k spáchání trestného činu určeny, které pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj.
- e.) *Zákaz činnosti* –toto opatření může soud uložit pouze v případě, není-li to překážkou v přípravě na jeho povolání. Horní hranice sazeb nesmí překročit 5 let. Soud může uložit i vhodná výchovná opatření.
- f.) *Vyhoštění*– vyhoštění může soud nařídit v rozmezí od 1-5 let.
- g.) *Domácí vězení* – domácí vězení nesmí převyšovat polovinu horní hranice stanovené v trestním zákoníku. Soud vedle domácího vězení může taktéž uložit vhodná výchovná opatření.

- h.) *Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce* – horní hranice sazby nesmí převyšovat 5 let. Soud může uložit i vhodná výchovná opatření.
- i.) *Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu*- zkušební doba může být stanovena až po dobu tří let.
- j.) *Odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem*-toto opatření může soud uložit taktéž po dobu maximálně tří let a může uložit i výchovná opatření. Soud může nad mladistvým určit dohled.
- k.) *Odnětí svobody nepodmíněné*- soud může uložit toto opatření jen tehdy, jestliže by s ohledem na okolnosti případu, osobu mladistvého nebo předchozí použítá opatření uložení jiného trestního opatření, zjevně nepostačovalo k dosažení účelu tohoto zákona.

Řízení ve věcech dětí mladších 15 let

Dopustí-li se dítě mladší 15 let protiprávního činu, může mu soud pro mládež uložit, zpravidla na základě předchozího pedagogicko-psychologického vyšetření tato opatření:

- a.) *Výchovnou povinnost*- v případě výchovné povinnosti i dvou níže uvedených jsou pravidla ukládání trestu stejné, jako při ukládání trestu pro mladistvé.
- b.) *Výchovné omezení*
- c.) *Napomenutí s výstrahou*
- d.) *Zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče*
- e.) *Dohled probačního úředníka*- probační úředník pravidelně navštěvuje a kontroluje dítě, jak doma, tak ve škole.
- f.) *Ochrannou výchovu* –soud ukládá v případě, že v době spáchání činu bylo dítěti 12 let a bylo mladší 15 let.
- g.) *Ochranné léčení*- soud ukládá na základě výsledků vyšetření duševního stavu dítěte. Může uložit buď ambulantní nebo ústavní ochranné léčení.

3 PREVENCE KRIMINALITY DĚTÍ A MLÁDEŽE

Kriminalita dětí a mládeže se objevuje v každé společnosti. Jelikož s největší pravděpodobností tento jev nedokážeme úplně odstranit, pak je jedinou možností vyvinout úsilí ve snaze předcházet jeho výskytu (preventivní opatření). Musíme mít však na paměti, že žádná sebelépe organizovaná a sebeeфекtivnější prevence nikdy stoprocentně nezamezí páchá-ní kriminálních činů. Pak tedy existuje přístup, který je zaměřený na nápravu. (Kraus, Hroncová a kol., 2007, s.301)

„Prevenčí kriminality rozumíme soubor nejrůznějších aktivit mimo trestního charakteru orientovaných na odstranění, oslabení či neutralizaci kriminogenních faktorů s cílem zastavit růst kriminality, nebo docílit jejího zmenšení. Představuje tedy úsilí eliminovat trestnou činnost ještě před jejím započatím nebo před jejím pokračováním.“ (Bouřa, 2007, s. 83)

Dle Danka (2007, s. 207) je nejúčinnější prevencí kriminality v prostředí dětí a mládeže prevence prostřednictvím prožívání a citové výchovy, výraznější empatie a prosazování mezilidské komunikace. V procesu výchovy a vzdělávání je tak nedostatečná metoda poučování, informací, ale především porovnávání, analýzy, hodnocení a posuzování. Je nutné, aby děti a mládež v procesu prevence kriminality skutečně poznali podstatu kriminality, realizace protiprávních činů, jako projevů nedostatečné úcty, vztahu, empatie a citu vůči jinému člověku. Děti a mládež by měli vědět, že kriminalita není pouze krádež nebo vražda, ale jakýkoli čin, prostřednictvím jeho spáchání je fyzicky nebo psychicky poškozený jakýkoliv člověk, ať už dospělý, dospívající, či dítě. Je nutné říci, že snížená odpovědnost vůči jiným lidem, která přerůstá až do protiprávních činů, je výsledkem nedostatečné socializace a komunikace vůči prostředí.

Prevence kriminality zahrnuje komplex opatření sociální a situační prevence. Také zde patří informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností. Do prevence také můžeme zahrnout pomoc obětem trestných činů. S prevencí kriminality úzce souvisí také prevence různých sociálně patologických jevů, zejména závislostí. Preventivní aktivity se uskutečňují v rámci celostátním, regionálním i místním a to na úrovni primární, sekundární a terciární. (Prevence kriminality [online]).

Hlavním principem prevence je předcházení jevů negativních a vyvolání jevů příznivých, takovým způsobem, aby se z potencionálních pachatelů, pachatelé nestali. Represe má také preventivní účinek, jelikož potencionálním pachatelům říká, že každý protiprávní čin

má své následky, čímž by měla pachatele od činu odradit a chránit tak celou společnost. (Holcr, 2009, s.162).

3.1 Členění preventivních aktivit

„Preventivní aktivity jsou v současné kriminologii členěny podle obsahového zaměření na prevenci sociální, prevenci situační a prevenci viktimologickou a podle okruhu adresátů na prevenci primární, prevenci sekundární a prevenci terciární“.(Bouřa, 2007, s.83)

Sociální prevence je zaměřena především na sociální kriminogenní faktory v oblasti překonávání nebo neutralizace. Podstatou této prevence je humanizace života a prostředí, kde probíhají procesy socializace. Je zaměřena na velkou škálu kriminogenních jevů, jako např. prostituce, alkoholismus, chudoba, záškoláctví, bezdomovectví, na otázky kriminálně preventivního, či socializačního působení rodiny, školy, sociálních služeb a jiných institucí. Sociální prevence vychází ze zjištění vztahu mezi sociálními podmínkami pachatele a jeho kriminálním chováním. Vychází z toho, že pokud je sociální prostředí optimální, tak se jedinec s největší pravděpodobností trestného činu nedopustí. Pokud by však taková situace nastala, měl by být jedinec uveden na správnou cestu vhodně zvolenými resocializačními opatřeními. Kriminalitu zde tak můžeme chápat jako selhání jiných osob, nebo jako důsledek nesprávně fungujících socializačních procesů ve společnosti. (Bouřa, 2007, s.84)

Okruh **situační prevence** je menší než v případě prevence sociální. Zaměřuje se výhradně na kriminalitu, ochranu veřejného pořádku, bezpečnosti, zdraví života a majetku občanů. Tato prevence se pokouší o odstranění kriminogenních situací, omezování příležitostí ke spáchání trestného činu. V případě, že již došlo ke spáchání trestného činu, tak se snaží o usnadnění odhalení pachatele. (Novotný, 2004, s.184)

Svou roli zde, má také informování občanů a jejich aktivizace, a to prostřednictvím médií. Cílem je zapojení občanů do aktivního způsobu zvyšování vlastní bezpečnosti. Důsledkem uplatňování této prevence je omezování kriminogenních situací a zvyšování pravděpodobnosti odhalení a dopadení pachatele. (Bouřa, 2007, s.86)

Prevence viktimmnosti má za cíl především připravenost ohrožených osob. Zde můžeme zařadit především různé poradenství. Patří zde také propagace různých technických možností, které slouží jako ochrana před trestnou činností. Můžeme to chápat ve smyslu takovém, jak se chovat, aby se jedinec nestal obětí trestného činu. (Štechová, Večerka, Holas, Neumann, 1996, s.7)

Primární prevence se zaměřuje na veškeré obyvatelstvo. Jejím hlavním cílem není omezení kriminality, není zaměřená na předem stanovený okruh osob nebo na určité sociální skupiny. Nejčastější uplatnění primární prevence je v oblasti sociální. Jde především o opatření, která směřují k dosažení vyšší kvality života celé společnosti. Součástí jsou aktivity výchovné, vzdělávací, osvětové a poradenské. (Bouřa, 2007, s.88)

Sekundární prevence je zaměřená na jedince a skupiny kriminálně rizikové, na potenciální pachatele, na potencionální oběti a na kriminogenní situace. Zaměřuje se však také na ochranu materiálních hodnot. Preventivní opatření se týkají především dětí a mládeže a jsou často směřovány do sféry volného času, tedy rizikovým skupinám jako jsou děti bez náležitého dozoru, děti záškoláci, ale i žebráci, bezdomovci, narkomani, nezaměstnaní aj. Prevence je vykonávána prostřednictvím poraden, linek důvěry, sociálních pracovníků, výchovných poradců, protidrogových koordinátorů aj. Tato prevence je zaměřena také na zlepšování bezpečnostní situace v místech se zvýšeným ohrožením kriminalitou. (Bouřa, 2007, s.89)

Terciární prevence je zaměřena na recidivu. Tato prevence pracuje s osobami, které již nějaký trestný čin spáchali. Orientuje se na skupiny a jedince, kteří se v minulosti dopustili trestné činnosti, nebo kteří se v minulosti stali oběti trestného činu. Uskutečňuje se pomocí trestní represe, tedy pohrůzkou, tresty, ukládáním a výkonem trestů a ochranných opatření. Tato opatření mají jedincům umožnit jejich integraci do společnosti. Opatření se týkají konkrétních lokalit komunit, které jsou zasaženy vysokou kriminalitou určitého druhu. (Bouřa, 2007, s.89)

3.2 Možnosti prevence u dětí a mladistvých

Pokud hovoříme o dětech a mládeži je důležité vycházet z toho, že nejdůležitější je působení na dítě již od nejútlejšího věku. Nejvhodnější je tak začít s prevencí již od narození dítěte a to formou lásky plného a vřelého vztahu. Dítě tak cítí pocit jistoty a bezpečí. Do nejdůležitějších období dítěte řadíme předškolní věk. V tomto období se rozvíjejí sociálně žádoucí vlastnosti a vzorce chování. (Vágnerová, 2005, s.216)

Z výše uvedeného můžeme soudit, že při časné prevenci hraje nejdůležitější roli rodina. Pokud však nastane situace, že rodina prevenci nezvládá nebo s ní má značné problémy, tak je třeba se obrátit na odborníky, kteří mohou s tímto problémem pomoci.

Můžeme zde řadit například rodinné poradenství, pedagogicko psychologické poradny, linky důvěry nebo střediska výchovné péče pro děti a mládež (Help Me). Taktéž zde zahrnujeme řadu preventivních programů pro děti a mladistvé. Níže si ke každému vymežíme jejich základní funkce.

Cílem **rodinného poradenství** je poskytnutí odborného poradenství a pomoci těm, kteří se ocitli v nepříznivé životní situaci a nejsou schopni tuto situaci vyřešit sami. Mezi základní činnosti služby řadíme psychologické, sociální a právní poradenství, individuální, párovou a rodinnou terapii, psychoterapii a krizovou intervenci. Za cílovou skupinu jsou považovány osoby v krizi, děti a mládež od 6-26, které jsou ohroženy společensky nežádoucími jevy a rodiny s dětmi, manželé, partneři i jednotlivci, kteří mají problémy v osobním, partnerském, rodinném soužití. (Centrum-poradenství [online])

Služby, které **pedagogicko-psychologická** poradna zajišťuje, se týkají psychologické a speciálně pedagogické diagnostiky, také intervenční činnosti s ohledem na věk, školní zařazení dítěte či mladistvého, jeho vývoj a případné obtíže. Diagnostikují například příčiny školního neúspěchu, zaměřují se na prevenci negativních jevů v sociálním vývoji a na rozvoj sebepoznání, aj. (Ppppraha [online])

Linky důvěry nabízejí anonymní telefonický kontakt v případě neodkladných, naléhavých situacích, které vyžadují okamžitou pomoc. Také nabízejí kontakty na různá zařízení odborné pomoci. Největší předností této služby je její dostupnost. Jedinec se může kdykoliv bez objednání obrátit na tuto službu s jakýmkoli problémem. Za velkou výhodu zde považujeme anonymitu služby, její odbornost, dobrou dostupnost a provázanost s ostatními službami. (Psychoportal [online])

Za jedno z neznámějších **středisek výchovné péče** u nás se považuje Help Me. Toto středisko se zaměřuje na děti a mládež s výchovnými problémy, s výukovými problémy a na jedince, kteří zkoušejí drogu. Taktéž se však věnuje rodičům a všem, kteří se s problémovými jedinci dostávají do kontaktu. Toto středisko se dělí na dvě části. Ambulantní část poskytuje krátkodobou i dlouhodobou poradenskou intervenci v krizových a náročných výchovných situacích. Do interní části jsou umístěováni klienti, u kterých se ambulantní péče nedaří. (Svphelpme [online])

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÁ ČÁST

V této kapitole bude prezentován výzkumný cíl práce, dílčí výzkumné cíle, hlavní výzkumné otázky a dílčí otázky. Dále zde bude zmíněna vybraná výzkumná metoda a výzkumný vzorek. Celá praktická část je provázena publikací od Chrásky z roku 2007 „Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu.“

4.1 Výzkumný cíl

Cílem bakalářské práce je zjistit názor studentů sociální pedagogiky, jakožto budoucích odborníků na vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže.

4.2 Výzkumné otázky

Aby byl naplněn výzkumný cíl, bylo třeba stanovit hlavní výzkumnou otázku:

Jaký názor mají studenti sociální pedagogiky na vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže?

Dílčí výzkumné otázky:

1. Jak účinná je prevence kriminality u dětí a mládeže v České republice?
2. Jaké kriminální činy děti a mládež páchají nejčastěji?
3. Jaký je názor studentů sociální pedagogiky na častější páchaní kriminální činnosti u dětí a mládeže z neúplných rodin než u dětí z rodin úplných?
4. Jaké jsou příčiny páchaní kriminální činnosti u dětí a mladistvých?
5. Jak velký je zájem o zařazení přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže na střední školy?

Dílčí výzkumné cíle:

1. Zjistit názor studentů sociální pedagogiky, zda má neúplná rodina vliv na páchaní kriminální činnosti dětí a mládeže.
2. Zjistit hloubku informovanosti studentů sociální pedagogiky v oblasti prevence kriminality dětí a mládeže.
3. Zjistit nejčastější kriminální činy páchané dětmi a mládeží z pohledu studentů sociální pedagogiky.
4. Zjistit názor studentů sociální pedagogiky na kvalitu prevence v oblasti prevence kriminality dětí a mládeže v České republice.

5. Zjistit názor studentů sociální pedagogiky, jestli se kriminalita dětí a mládeže zvyšuje, či snižuje.

4.3 Výzkumná metoda

Pro výzkumné šetření byl zvolen kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření. Chrástka (2007,s.164) tvrdí, že dotazníkové šetření je velkou výhodou při sběru dat, jelikož není tak časově náročné a za krátkou dobu seženeme velký počet respondentů.

Dotazník se skládá celkem z 20 otázek. V hlavičce dotazníku byli studenti obeznámeni s pokyny a účelem vyplnění dotazníku. Autorka dotazníků osobně rozdala dotazníky v prvních a druhých ročnících oboru sociální pedagogika a studenti ručně vypisovali a kroužkovali zvolené odpovědi.

Dotazník se skládal z otevřených, uzavřených, i polouzavřených otázek. Ve většině případů se jednalo o otázky uzavřené, kde měli respondenti předem připravené odpovědi bez možnosti na otázku odpovědět jinak. Polouzavřené byly pouze tři otázky a otevřené jenom dvě.

4.4 Výzkumný vzorek

Za výzkumný vzorek, jak již bylo zmíněno, byli zvoleni studenti sociální pedagogiky prvních a druhých ročníků na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně. Jedná se o záměrný výběr.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

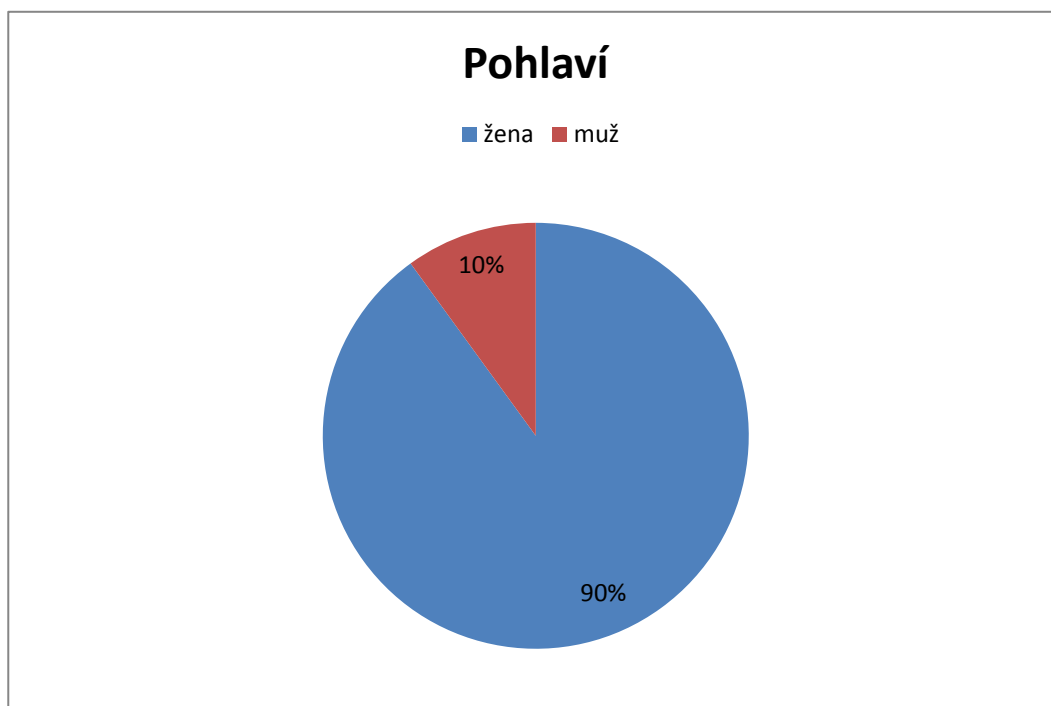
Výzkum byl proveden v měsíci březen roku 2015. Dotazníky byly osobně předány studentům sociální pedagogiky. Pro vyplnění dotazníku nebyl stanoven žádný časový limit. Jakmile byly všechny dotazníky řádně vyplněny, autorka je vysbírala. Celkem bylo osloveno 82 respondentů a 82 respondentů vrátilo vyplněné dotazníky.

Některé dotazníky musely být z důvodu chybného vyplnění vyřazeny. Správně bylo tedy vyplněno 78 dotazníků, ze kterých autorka vycházela při zpracování výsledků.

Získaná data byla pro lepší přehlednost znázorněna formou grafů a poté byly odpovědi slovně vyhodnoceny.

5.1 Vyhodnocení dotazníků

Otázka č.1: **Pohlaví**

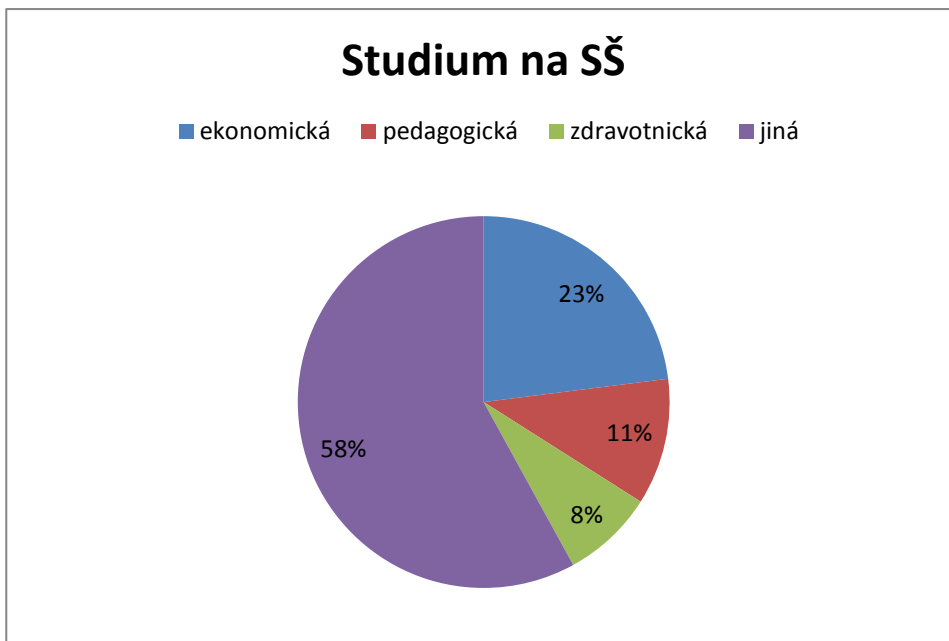

Vyhodnocení otázky č. 1 - 1

Z výše uvedeného grafu vyplývá, že větší zastoupení studentů oboru sociální pedagogika je ženské. Absolutní četnost byla 70 žen (90%) a pouze 8 mužů (10%).

V závislosti na velmi nízkém počtu respondentů mužského pohlaví, bylo upuštěno od vyhodnocování dotazníků v závislosti na pohlaví.

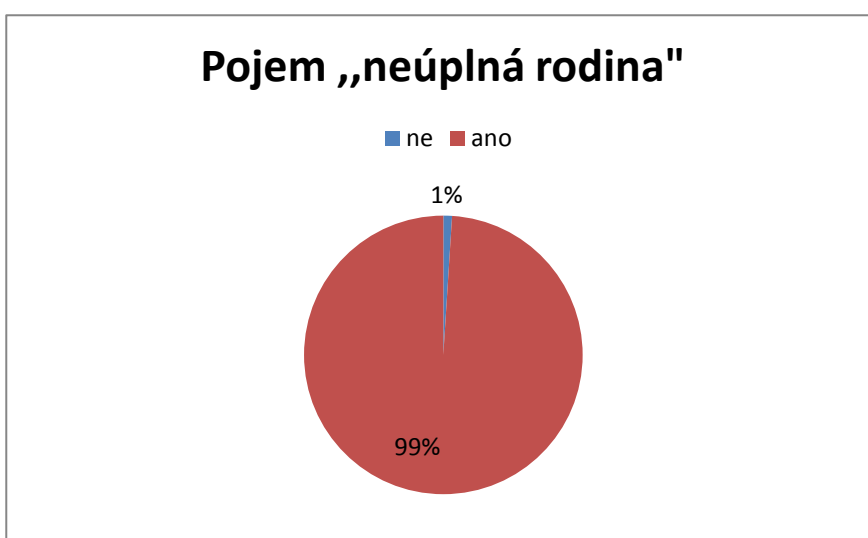
Otázka č.2: **Jakou střední školu jste studoval/a?**

Vyhodnocení otázky č. 2 - 2

Z tabulky vyplývá, že nejčastěji byla zvolena možnost, že respondenti studovali jinou školu, než měli v nabídce odpovědí. 18 respondentů odpovědělo, že studovali střední školu ekonomického zaměření, 9 studovalo školu pedagogického zaměření, 6 studovalo školu zdravotnickou a zbytek, čili 45 jinou. Mezi nejčastější střední školy pak patřilo gymnázium, sociálně správní činnost, hotelnictví a turismus a školy technického zaměření.

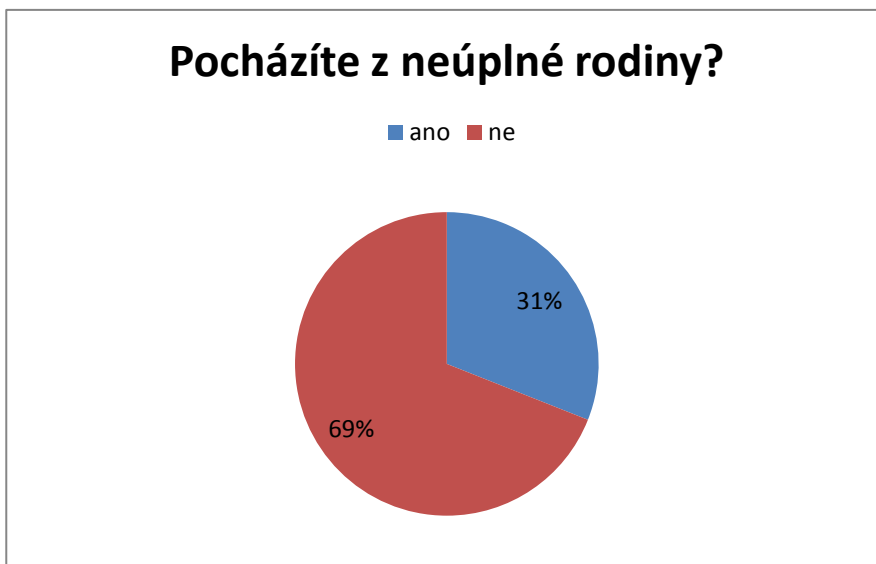
Otázka č.3: Víte, co znamená pojem „neúplná rodina“ ? Pokud ano, stručně popište (pokud zvolíte odpověď „ne“, pokračujte otázkou č.7)

Vyhodnocení otázky č. 3 - 3

U této otázky naprosto převažuje odpověď ano. Pouze jeden student nevěděl, co znamená pojem „neúplná rodina“. Ostatní respondenti (77) odpovědělo, že tento pojem zná a dokázali ho i správně vysvětlit.

Otázka č.4: Pocházíte z neúplné rodiny?

Vyhodnocení otázky č. 4 - 4

Z grafu můžeme vyčíst, že větší počet studentů pochází z rodiny úplné, přesně 53. 25 studentů je z rodiny neúplné. Tato statistika je překvapující, vzhledem k rostoucímu počtu rozvodů.

Otázka č.5: Znáte někoho, kdo pochází z neúplné rodiny?

Vyhodnocení otázky č. 5 - 5

Studenti sociální pedagogiky většinou uvedli, že znají někoho, kdo pochází z neúplné rodiny, a to z 94% (72 respondentů). Pouze 6% (6 respondentů) uvedlo, že neznají nikoho, kdo je z neúplné rodiny. Z toho soudíme, že je vysoký počet rozvedených manželství, nebo matek samoživitelek.

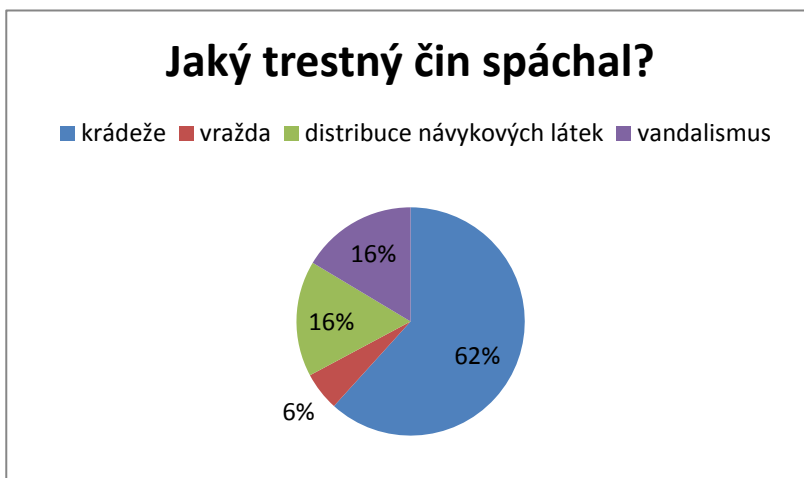
Otázka č.6: Víte o tom, že by spáchal nějaký trestný čin?

Vyhodnocení otázky č. 6 - 6

U této otázky byla odpověď „ano“ nejčastější 64 (82%) 36% respondentů sdělilo, že neznají nikoho z neúplné rodiny, co spáchal nějaký trestný čin. 14 studentů uvedlo, že takovou osobu znají a takéž uvedli, o jaký trestný čin se jednalo, tyto výsledky budou ukázány v následujícím grafickém znázornění.

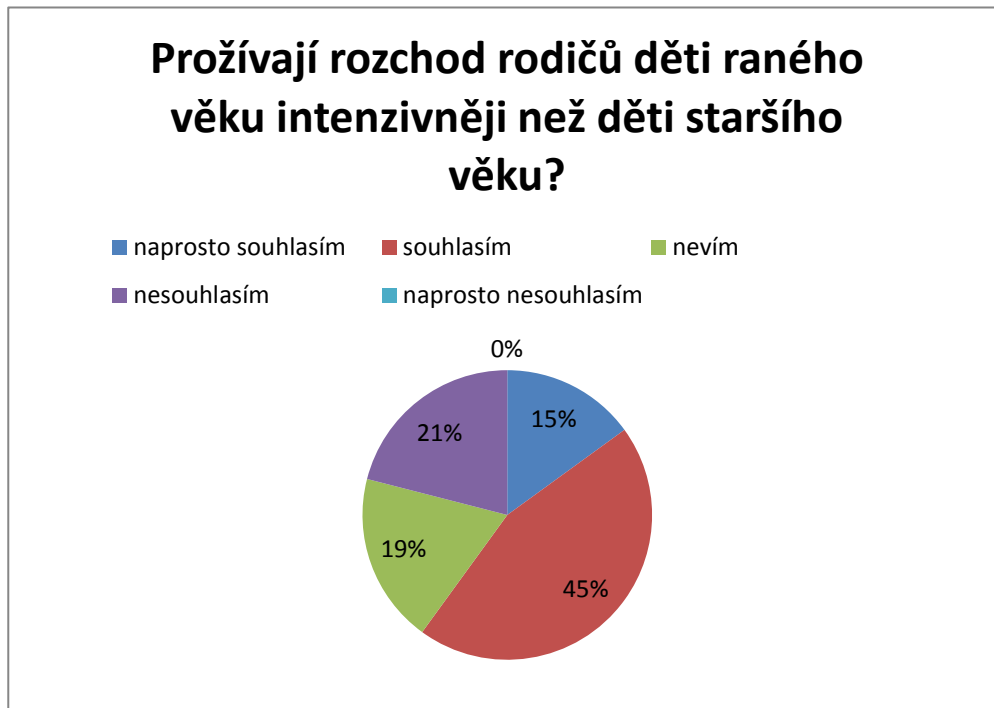
Otázka č.6 dodatek: **Jestli znáte někoho z neúplné rodiny, kdo spáchal trestný čin, tak o jaký se jednalo?**

Vyhodnocení otázky č. 6.1 - 7

Jelikož na předchozí otázku odpovědělo 14 studentů, že znají někoho z neúplné rodiny, co spáchal trestný čin, tak se vychází ze 14 studentů, jakožto z absolutní četnosti. 11 studentů uvedlo, že se jednalo o krádeže, 3 studenti odpověděli, že se jedná o distribuci návykových látek, stejný počet studentů (3) znají jedince, kteří se dopustili vandalismu a jeden student uvedl, že se jednalo o trestný čin vražda.

Otázka č.7: Prožívají rozchod rodičů děti raného věku intenzivněji než děti staršího věku?

Vyhodnocení otázky č. 7 - 8

Z výše uvedeného soudíme, že studenti mají dojem, že děti raného věku prožívají rozchod rodičů intenzivněji. Ovšem jsou zde i názory, které s tímto tvrzením nesouhlasí. Někteří jedinci (16) tvrdí, že nezáleží na věku jedince. Myslí si, že všechny věkové kategorie prožívají rozchod stejně intenzivně.

Otázka č.8: Mají jedinci z neúplných rodin potíže v navazování sociálních vztahů?

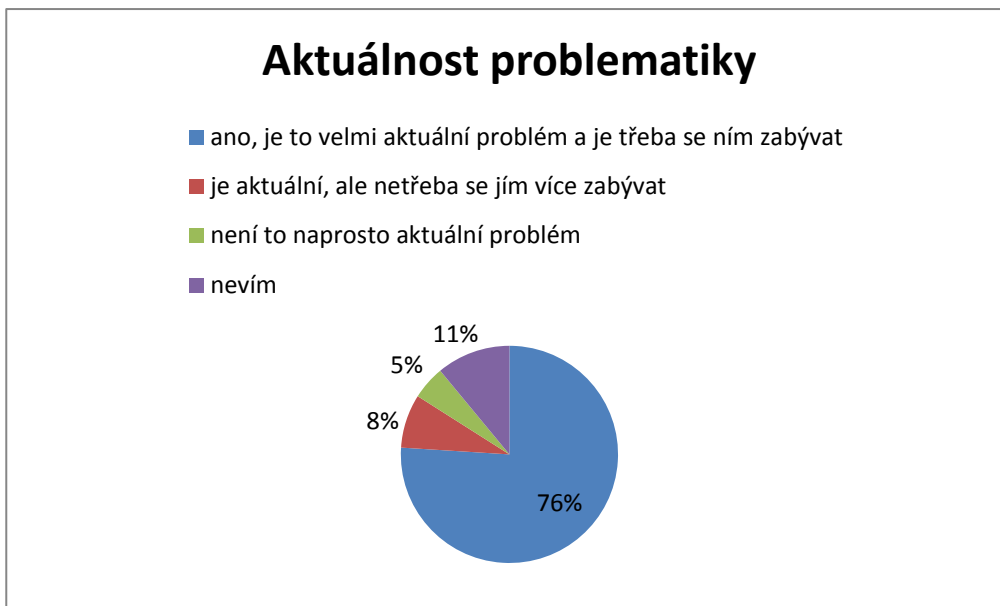

Vyhodnocení otázky č. 8 - 9

Studenti sociální pedagogiky se domnívají, že potíže v navazování sociálních vztahů mají jen někteří jedinci. Taktéž jsou zde ale názory takové, že v navazování sociálních vztahů mají problémy pouze ti jedinci, v jejichž domácnosti vážne komunikace. Pouze 3% si myslí, že potíže v navazování sociálních vztahů mají všichni jedinci z neúplných rodin. Můžeme z toho soudit, že je to nesmírně individuální záležitost. Hodně také záleží na tom, jaký stav je v rodině po rozvodu, či rozchodu partnerů. Je důležité s dítětem nepřestat komunikovat a celou situaci mu vysvětlit. Některé děti se totiž mohou uzavřít do sebe a následně mohou mít velké problémy s navazováním sociálních vztahů. Pokud nastane taková situace a rodič ji není schopen vyřešit vlastními silami, tak zde připadá v úvahu s dítětem docházet k dětskému psychologovi, který může tento problém vyřešit. Je také vhodné dítě nepřestat zařazovat do kolektivu, nepřestat mu umožnit kontakt s ostatními vrstevníky.

Otázka č.9: Myslíte si, že kriminalita dětí a mládeže v souvislosti s tím, v jaké rodině jedinec vyrůstá, je aktuální problém a třeba se o něj zajímat?

Vyhodnocení otázky č. 9 - 10

59 ze 78 studentů si myslí, že je kriminalita dětí a mládeže v souvislosti s tím, v jaké vyrůstá rodině velmi aktuální problém a je třeba se ním zabývat. Z toho můžeme soudit, že o této problematice mnoho neví a měli by zájem se o ní dozvědět více. Pouze 4 studenti mají dojem, že to není naprosto aktuální problém a nejspíše se o něj nechtějí ani zajímat.

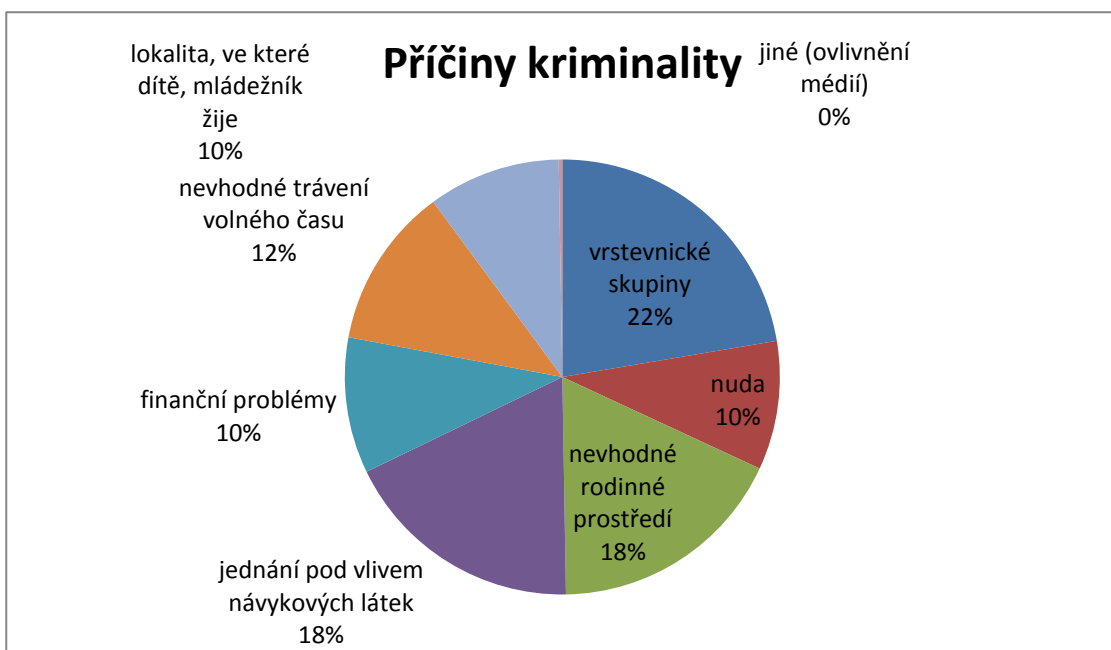
Otázka č.10: V jakém věkovém rozmezí dle Vás mladiství páchají nejčastěji trestnou činnost?

Vyhodnocení otázky č. 10 - 11

Největší zastoupení u této otázky měla odpověď taková, že nejčastěji páchají trestnou činnost mladiství ve věku od 16-18 let. Toto potvrzují i statistiky policie České republiky, které jsou uvedeny v teoretické části bakalářské práce.

Otázka č.11: **Jaké jsou dle Vás nejčastější příčiny páchaní trestní činnosti?**(můžete zvolit více odpovědí)

Vyhodnocení otázky č. 11 - 12

Za nejčastější příčiny páchaní kriminální činnosti studenti považují vliv vrstevnických skupin, dále nevhodné rodinné prostředí, jednání pod vlivem návykových látek a nevhodné trávení volného času. Zde je to velmi rozporuplné, každý autor zabývající se touto problematikou uvádí rozdílné příčiny kriminality. Většinou se však shodují na vlivu vrstevnických skupin a nevhodném rodinném prostředí. Jako další příčiny můžeme uvést nudu, kdy jedinec neví, jak naložit s volným časem, finanční problémy, kde zde se jedná zejména o trestnou činnost krádeže, dále lokalitu, ve které jedinec žije, z čehož můžeme soudit, že část studentů (10%) si myslí, že je rozdíl mezi tím, zda jedinec žije ve velkoměstě, městě, či na vesnici. Jeden student využil možnost odpovědi „jiné“ a uvedl zde, že příčinou páchaní kriminální činnosti je to, že jsou v dnešní době jedinci velmi ovlivněni médii.

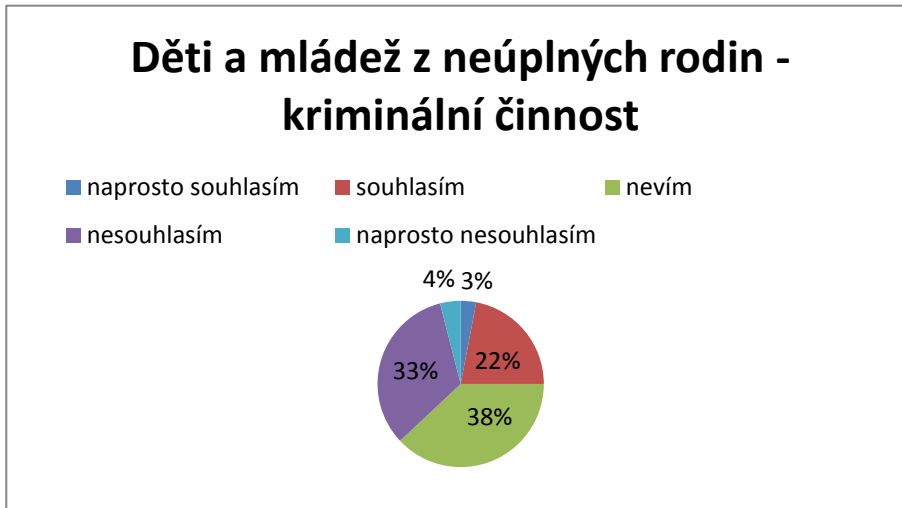
Otázka č.12: **12. Jaké trestné činy dle Vašeho názoru páchají děti a mládež nejčastěji?** (můžete zvolit více odpovědí)

Vyhodnocení otázky č. 12 - 13

Z výsledků výzkumu u této otázky vidíme převahu dvou trestných činů, které děti a mládež z pohledu studentů páchají nejčastěji, a to krádeže a poškození, ničení cizí věci (31%). Taktéž toto potvrzují statistiky policie České republiky, kdy za nejčastější trestné činy řadí majetkovou trestnou činnost. Za pomíjivé pak můžeme brát sexuální kriminální činy (uvedli 2 respondenti). Volbu výtržnictví zvolilo přesně 22% respondentů, což je také vysoké zastoupení odpovědí. Odpověď „jiné“ a „vraždy“ nezvolil ani jeden z respondentů.

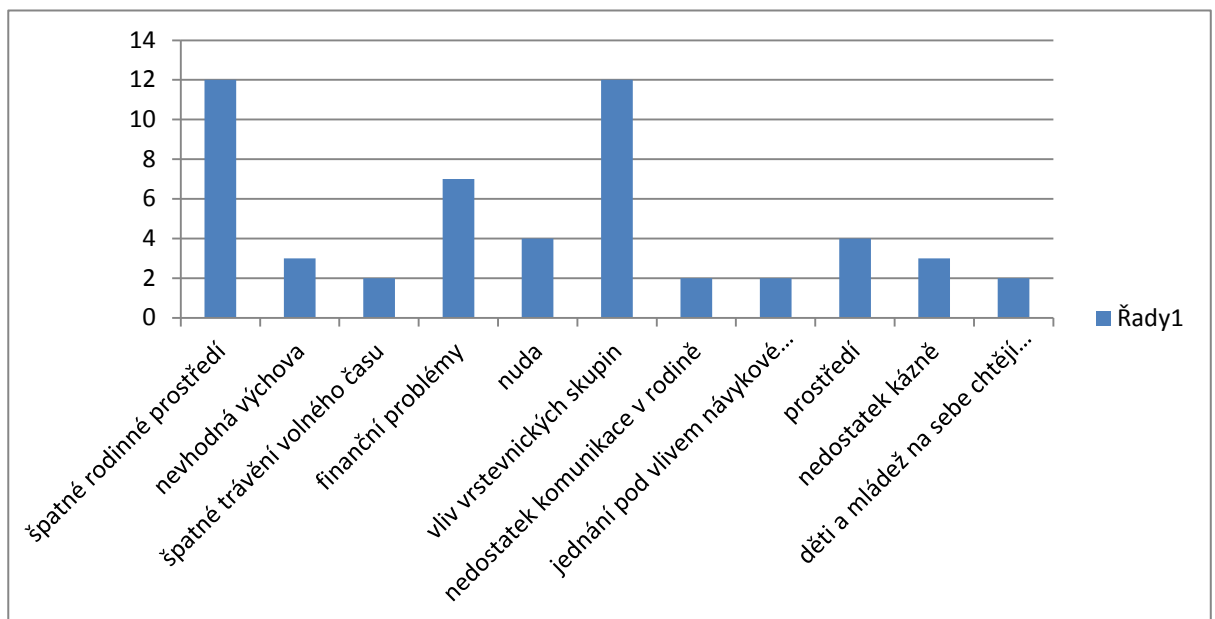
Otázka č.13: **Dle Vašeho názoru, mají děti a mládež z neúplných rodin větší tendenci páchat trestné činy?**(Pokud zvolíte odpovědi „nevím“ „nesouhlasím“ nebo „ naprosto nesouhlasím“ , pokračujte otázkou č. 15)

Vyhodnocení otázky č. 13 - 14

Většina dotazovaných (38%) uvedlo, že neví, zda děti a mládež z neúplných rodin mají větší tendenci páchat kriminální činnost, než děti a mládež z rodin úplných. Avšak velké procento studentů (33%) nesouhlasí s tímto tvrzením. Tomu však oponují mnozí autoři, kteří se touto problematikou zabývají. Ti tvrdí, že to, v jakém prostředí dítě vyrůstá, má velký vliv na jeho pozdější chování. Děti z neúplných rodin mají větší sklony k delikventnímu chování.

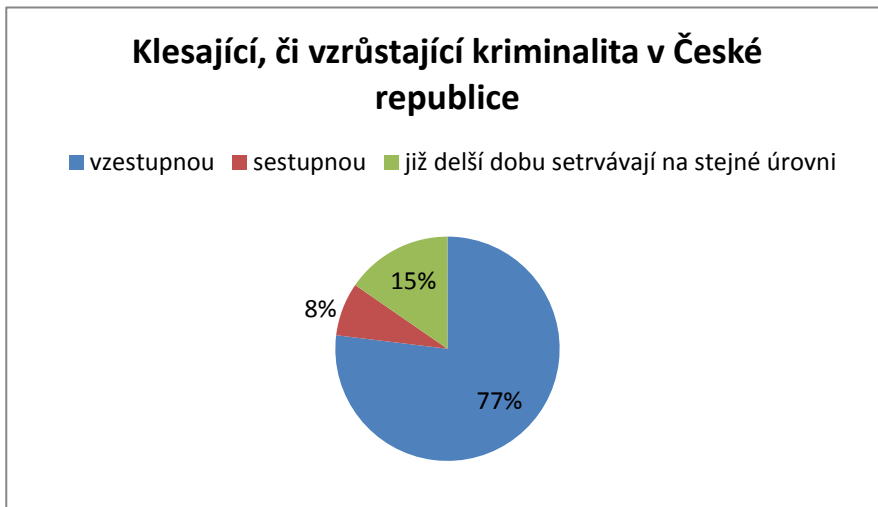
Otázka č.14: **Jaký je dle Vašeho názoru nejčastější důvod páchaní trestné činnosti dětí a mladistvých z neúplných rodin?**(můžete se inspirovat možnostmi u otázky č.11)

Vyhodnocení otázky č. 14 - 15

Zde měli studenti volnou ruku, mohli se vyjádřit svým vlastním názorem, jelikož se jednalo o otevřenou otázku. Nicméně spousta z nich využila možnosti inspirovat se nabídkou odpovědí u otázky č.11. Výsledkem toho bylo, že dle jejich názoru je nejčastějším důvodem páchaní kriminální činnosti dětí a mládeže z neúplných rodin vliv vrstevnických skupin a špatné rodinné prostředí. Za originální, ale ne tak četné odpovědi považujeme nevhodnou výchovu, nedostatek komunikace v rodině, nedostatek kázně ze strany rodičů a také to, že na sebe děti chtějí upozornit.

Otázka č.15: **Myslíte si, že trestné činy páchané dětmi a mládeží mají v České republice vzestupnou nebo sestupnou tendenci?**

Vyhodnocení otázky č. 15 - 16

Respondenti uvedli, že dle jejich názoru má kriminalita dětí a mládeže vzrůstající tendenci, až ze 77%. Nicméně statistiky hovoří tak, že kriminalita již delší dobu zůstává více méně na stejné úrovni. Počet některých trestných činů se zvyšuje, jiných však zase snižuje.

Otázka č.16: **Věnovali jste se na střední škole v rámci nějakého předmětu prevenci kriminality dětí a mládeže?**

Vyhodnocení otázky č. 16 - 17

Zde můžeme vidět, že studenti se problematice prevence kriminality dětí a mládeže z většiny (64%) na středních školách v rámci nějakého předmětu nevěnovali.

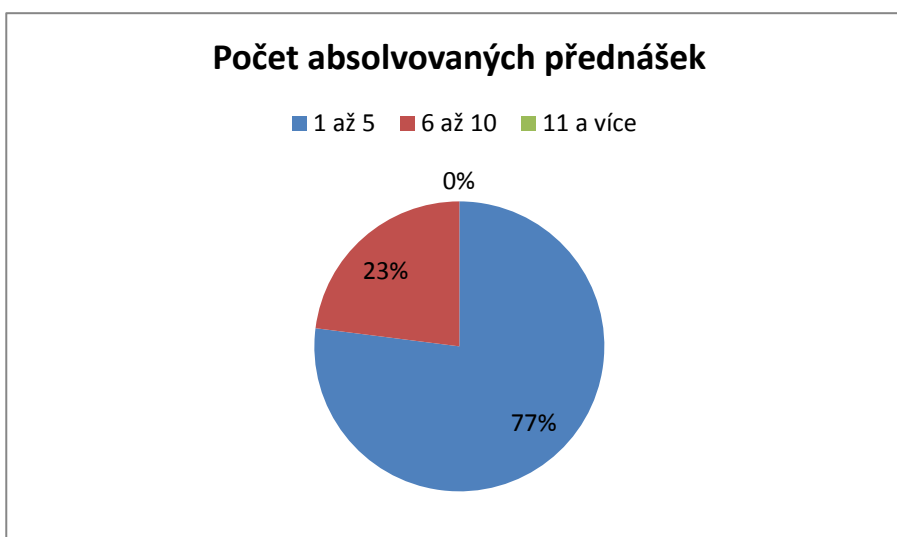
Otázka č.17: **Mívali jste na střední škole přednášky z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže?** (pokud zvolíte odpověď „ne“, pokračujte otázkou č. 19)

Vyhodnocení otázky č. 17 - 18

Stejně jako u předchozí otázky se zde dozvídáme, že až 64% studentů nemělo na střední škole přednášky z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže. Můžeme tak soudit, že prevence nejspíš není tak velká a účinná, jak by měla doopravdy být.

Otázka č.18: **Kolik přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže jste za celé studium střední školy absolvovali?**

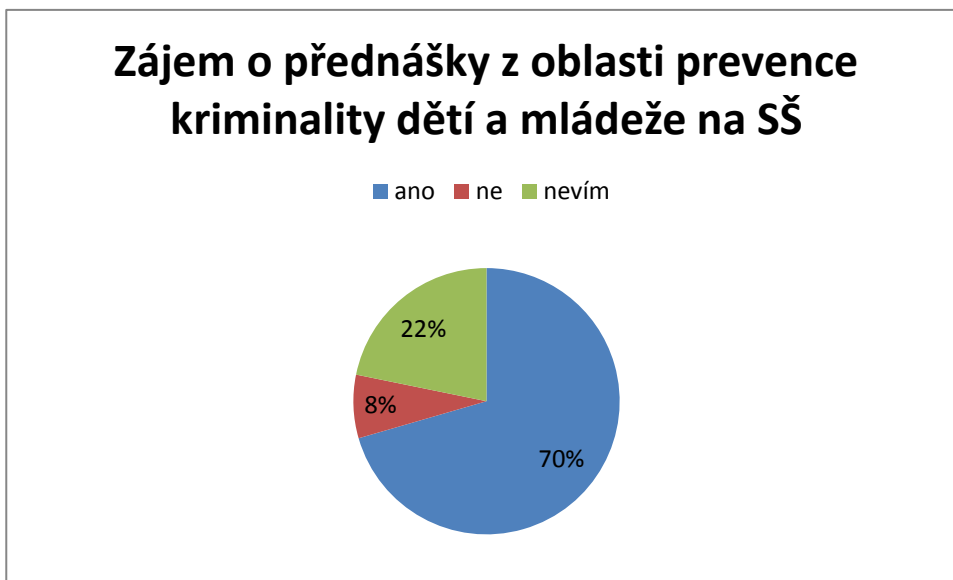

Vyhodnocení otázky č. 18 - 19

V tomto grafu jsme vycházeli z počtu 26 respondentů, kteří v předchozí otázce uvedli, že na střední škole měli přednášky z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže. Z tohoto

počtu jich 20 odpovědělo, že měli v průměru 1-5 přednášek, 6 respondentů uvedlo, že mělo 6-10 přednášek, žádný z respondentů neměl 11 a více přednášek.

Otázka č.19: **Uvítali by jste více přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže na střední škole?**

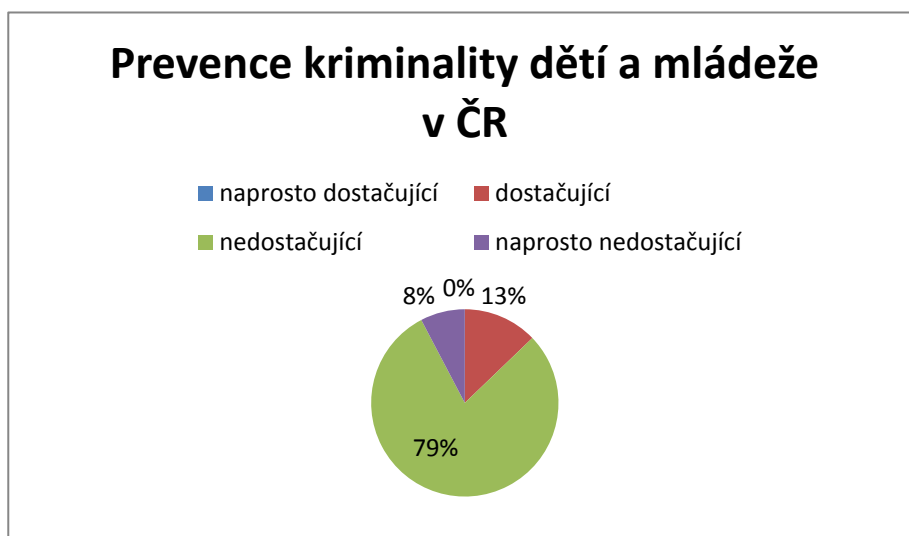

Vyhodnocení otázky č. 19 - 20

Z tohoto grafu jasně vyplývá, že studenti by měli zájem o větší počet přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže. Bohužel jim to ale studium na střední škole z větší části neumožňuje. Pouze 6, ze všech dotazovaných odpovědělo, že by o tyto přednášky neměli zájem.

Otázka č.20: Je prevence v oblasti kriminality dětí a mládeže v České republice dostatečná?

Vyhodnocení otázky č. 20 - 21

Až ze 79% si respondenti myslí, že prevence kriminality dětí a mládeže v České republice je nedostačující. Výsledky tohoto výzkumu by tak mohly pomoci při realizaci prevence v této oblasti. Prevence v České republice je nejspíš nedostačující a nemělo by se to brát na lehkou váhu. Možná je spousta volnočasových zařízení, ale nejspíš zde chybí určitá propagace. Lidé často neví, že taková zařízení existují.

5.2 Závěrečné shrnutí výzkumu

Cílem bakalářské práce bylo zjistit prostřednictvím studentů sociální pedagogiky, zda neúplná rodina má vliv na páchaní kriminálních činů dětmi a mládeží. V rámci výzkumného šetření bylo zvoleno 5 dílčích výzkumných otázek, na které v rámci podkapitoly nyní odpovíme.

Jak již bylo v teoretické práci zmíněno, tak ze 78 respondentů bylo 70 žen a pouze 8 mužů, z čehož vyplývá, že v rámci oboru sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně je zastoupen větší počet žen, než mužů.

První dílčí výzkumná otázka zněla „Jak účinná je prevence kriminality u dětí a mládeže v České republice?“ Dle studentů sociální pedagogiky je prevence v této oblasti ze 79% nedostačující, což značí, že s největší pravděpodobností ani účinnost prevence kriminality dětí a mládeže nebude dostatečná.

V rámci zodpovězení druhé výzkumné otázky vycházíme z toho, jaké kriminální činy děti a mládež páchají nejčastěji. V rámci výzkumu měly největší zastoupení odpovědi „krádeže“ a poškozování a ničení cizí věci“, přičemž obě odpovědi získali 31% z celkového počtu respondentů. Nejspíše tedy této oblasti kriminality by měla být věnována zvětšená pozornost při prevenci.

Co se týká častější páchaní kriminální činnosti dětí a mládeže z neúplných rodin než dětí a mládeže z rodin úplných, tak zde 38% respondentů uvedlo, že neví, zda tyto děti a mládež mají větší tendenci páchat kriminální činy. Nicméně 26 dotazovaných (33%) odpovědělo, že s tímto tvrzením nesouhlasí. Mají tedy pocit, že neúplná rodina není důvod k páchaní častější kriminální činnosti. Toto tvrzení ovšem vyvrací spousta autorů publikací, kteří se touto problematikou zabývají a ti tvrdí, že dítě, či mladiství, kteří vyrůstají v neúplné rodině mají větší sklony k deviantnímu chování, tedy i k páchaní trestné činnosti.

V rámci čtvrté otázky jsme zkoumali, jaké jsou dle studentů sociální pedagogiky, nejčastější příčiny páchaní kriminální činnosti. Mezi nejčtenější odpovědi řadíme vliv vrstevnických skupin (22%), nevhodné rodinné prostředí (18%) a jednání pod vlivem návykových látek (18%). Co se týká vlivu vrstevnických skupin na nežádoucí chování jedince, tak zde by právě měla nastoupit prevence, existuje spousta volnočasových zařízení, kde jedinec může efektivně trávit svůj čas a kde se negativnímu vlivu vrstevnických skupin může vyvarovat. Otázka nevhodného rodinného prostředí je již diskutabilnější, ale také zde je velmi důležitá prevence.

V rámci výzkumu byli respondenti dotazováni na jejich předchozí středoškolské studium v souvislosti s informovaností v oblasti prevence kriminality dětí a mládeže. Výsledky jsou takové, že 64% , což je přesně 50 dotazovaných odpovědělo, že na střední škole, kterou studovali, se v rámci žádného předmětu nevěnovali prevenci kriminality dětí a mládeže. 66% , což čítá také 50 dotazovaných. 36% jedinců (28 respondentů) odpovědělo, že za své studium na střední škole absolvovali přednášky z této oblasti, a z toho 77% (20 jedinců) uvedlo, že měli v rámci studia 1-5 přednášek a 23% (6 respondentů) absolvovali 6-10 přednášek. Na otázku, zda by měli zájem o zařazení přednášek z oblasti prevence kriminality dětí mládeže na střední školu, tak 70% (55) by měli zájem o zavedení přednášek. Ze všeho tak vyplývá, že malý počet studentů se věnovalo na střední škole této problematice a většina z dotazovaných by měla zájem o zařazení přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže.

Pokud zodpovíme na hlavní výzkumnou otázku „*Jaký názor mají studenti sociální pedagogiky na vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže?*“, tak můžeme říci, že studenti sociální pedagogiky v této oblasti nemají jasno a neví, zda tomu tak je, nebo není. Což vede k tomu, že nejsou dostatečně o této problematice obeznámeni.

5.3 Doporučení pro praxi

Vzhledem k výsledkům výzkumu bakalářské práce považujeme za největší doporučení zařazení přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže na střední a také základní školy. Jelikož sami studenti, i statistiky kriminality dětí a mládeže poukazují na to, že nejrizikovější skupinou je mládež ve věku od 15-17, tak bychom toto doporučení měli považovat za oprávněné. Prevence nejspíš není až nedostačující, ale efektivnost prevence není nejspíš taková, jaká by být měla. Velký problém můžeme také vidět v neinformovanosti, čili ve špatné propagaci volnočasových zařízení, které se zabývají prevencí.

ZÁVĚR

Tématu „Vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže“ by měla být věnována větší pozornost. Z výzkumu nám vyplynulo, že prevence v této oblasti je nedostačující, a tak by bylo vhodné, se této problematice více věnovat. Taktéž z výsledků výzkumu můžeme konstatovat, že trestné činy nepáchají pouze děti z rozvedených rodin, ale i děti z rodin úplných. Spousta jedinců, ať už je to matka s dítětem, či otec s dítětem by určitě uvítali radu, jak vychovat dítě, aby nepáchalo žádné kriminální činy. Jelikož většina studentů, kde byli zahrnuti i studenti, kteří pocházejí z neúplné rodiny si myslí, že je prevence v České republice špatná, tak toto téma stojí za povšimnutí. I když mají studenti sociální pedagogiky pocit, že jedinci z neúplných rodin nemají tendenci páchat kriminální činy častěji, než jedinci, kteří vyrůstají s oběma rodiči, tak odborníci, orientující se v této oblasti, mají naprosto jiný názor. Tvrdí, že právě neúplnost rodiny má vliv na páchání kriminality dětí a mládeže.

Každý jedinec potřebuje mít stabilní a citově založenou rodinu, aby jeho vývoj probíhal tak, jak má. Rodina by měla vést jedince k tomu, aby se choval k druhým lidem a k celé společnosti v rámci svého nejlepšího vědomí a svědomí. Měla by v jedinci podporovat správné hodnoty a měla by ho také naučit nést zodpovědnost za své chování. Právě rodina má fungovat jako první, primární prevence v této oblasti. Těžší to mají ti jedinci, kteří vyrůstají sice v úplné rodině, ale rodiče se nechovají zodpovědně. Rodiče mohou být závislí na návykových látkách, či výherních automatech. Dítě přebírá vzorce chování od svých rodičů a pak to na něj může mít negativní dopad.

Můžeme se tedy zamyslet nad tím, zda je lepší vyrůstat v neúplné rodině, kde je vychovávající rodič zodpovědný, snaží se dítě vychovat co nejlépe a vštěpuje mu ty nejlepší hodnoty, nebo žít v rodině úplné, kde chybí správné vzorce chování, rodiče se o dítě nezajímají a nestarají se o něj. Nicméně tato tvrzení by mohla být námětem pro jiný výzkum. Z výzkumu bakalářské práce taktéž vyplývá, že studenti v rámci středoškolského studia ve většině případů nemělo žádné přednášky, či předměty v rámci prevence kriminality dětí a mládeže a velký počet z nich by mělo o takové přednášky zájem. Můžeme tedy hovořit o tom, že studenti nejsou dostatečně informováni o možnostech prevence a o způsobech řešení. Závěrem je třeba říci, že by bylo vhodné společnost více informovat o možnostech prevence kriminality. Čím více bude společnost informována, tím je pravděpodobnější, že kriminalita bude každým rokem více klesat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BOUŘA, Václav. *Vybraná témata z kriminologie*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2007, 105 s. ISBN 978-80-7368-309-2
- [2] DANEK, Ján. *Prevencia kriminality v prostredí detí a mládeže*. Trnava: Univerzita sv. Cyrila a Metoda, 2007, 279 s. ISBN 978-80-89220-94-6.
- [3] HOLCR, Květoň. *Kriminologie*. Vyd. 1. Praha: Leges, 2009, 190 s. ISBN 978-80-87212-27-1.
- [4] CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [5] KRAUS, Blahoslav a Jolana HRONCOVÁ. *Sociální patologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 325 s. ISBN 978-80-7041-896-3.
- [6] LEVICKÁ, Jana a Alžbeta MRÁZOVÁ. *Úvod do sociálnej práce*. 1. vyd. Trnava: Trnavská univerzita, 2004, 124 s. ISBN 80-89104-35-5.
- [7] LINHART, J., Petrussek, M., Vodáková, A., Maříková, H. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. 1627 s. ISBN 80-7184-310-5.
- [8] MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009, 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- [9] MATĚJČEK, Zdeněk a Zdeněk DYTRYCH. *Krizové situace v rodině očima dítěte: dětská závist - žárlivost, nevěra a rozvod - nový partner v rodině, nevlastní sourozenci - vzpomínky z dětství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002, 128 s. ISBN 8024703327.
- [20] MATOUŠEK, Oldřich a Andrea MATOUŠKOVÁ. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. Vyd. 3., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 336 s. ISBN 978-80-7367-825-8.
- [31] MATOUŠEK, Oldřich. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Vyd. 2., Sociologické nakladatelství, 1997, 144 s. 9788085850246.
- [42] NOVOTNÝ, O. ZAPLETAL, J. a kol., *Kriminologie*. 2. vyd. Praha : ASPI Publishing, 2004, 452. ISBN-80-7357-026-2.
- [53] SMUTKOVÁ, Lucie. *Sociální práce s rodinou*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 107 s. ISBN 978-80-7041-069-1.
- [64] SOBOTKOVÁ, Irena. *Psychologie rodiny*. 2., přeprac. vyd. Praha: Portál, 2007, 219 s. ISBN 978-80-7367-250-8.

[75] ŠTABLOVÁ, Renata. *Kriminologie* [online]. Elektronická publikace. 2008. Dostupné z: <https://is.jabok.cz/el/JA10/zima2012/S2041/um/kriminologie.pdf>

[86] ŠTĚCHOVÁ, M., VEČERKA, K., HOLAS, J., NEUMANN, J. *Prevence kriminality v teorii a praxi. 1. vydání. Praha* : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1996, 202 s. ISBN 80-86008-24-X.

[97] VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie I. Praha* : Karolinum, 2005, 463 s. ISBN 978-80-246-0956-0.

LEGISLATIVA

[108] ČESKO. Zákon 218 ze dne 25. června 2003o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218>

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

[119] *Metodický portál Rvp: Kriminalita dětí a mládeže* [online]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/n/16439/KRIMINALITA-DETI-A-MLADEZE.html/>

[20] Záchranný kruh: Příčiny a podmínky páchaní trestné činnosti dětmi a mládeží [online]. © 2015. Dostupné z: <https://www.zachranny-kruh.cz/pro-verejnost/kriminalita-rizikove-chovani/kriminalita-mladeze/priciny-a-podminky-pachani-trestne-cinnosti-detmi-a.html>

[212] Policie ČR: Statistiky kriminality [online]. © 2015. Dostupné z: <http://www.policie.cz/statistiky-kriminalita.aspx>

[22] Prevence kriminality: O prevenci kriminality [online]. [cit. 2015-23-03]. Dostupné z: <http://www.prevencekriminality.cz/o-prevenci-kriminality/>

[23] Help me: Více informací o Help me [online]. © 2014. Dostupné z: <http://www.svphelpme.cz/informace>

[24] Centrum poradenství: Poradenské centrum [online]. © 2015. Dostupné z: <http://www.centrum-poradenstvi.cz/poradna>

[25] Pedagogicko-psychologická poradna pro Prahu: Kdo jsme [online]. © 2015. Dostupné z: <http://www.ppppraha.cz/>

[26] Psychoportál: Linky důvěry [online]. © 2010. Dostupné z: <http://www.psychportal.cz/linky-duvery>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

aj. a jiné

apod. a podobně

atd. a tak dále

cit. citováno

č. číslo

ČR Česká republika

kol. Kolektiv

např. například

popř. popřípadě

Sb. Sbírka

SEZNAM OBRÁZKŮ

Vyhodnocení otázky č. 1 - 1	34
Vyhodnocení otázky č. 2 - 2	35
Vyhodnocení otázky č. 3 - 3	35
Vyhodnocení otázky č. 4 - 4	36
Vyhodnocení otázky č. 5 - 5	36
Vyhodnocení otázky č. 6 - 6	37
Vyhodnocení otázky č. 6.1 - 7	38
Vyhodnocení otázky č. 7 - 8	39
Vyhodnocení otázky č. 8 - 9	40
Vyhodnocení otázky č. 9 - 10	41
Vyhodnocení otázky č. 10 - 11	42
Vyhodnocení otázky č. 11 - 12	42
Vyhodnocení otázky č. 12 - 13	43
Vyhodnocení otázky č. 13 - 14	44
Vyhodnocení otázky č. 14 - 15	45
Vyhodnocení otázky č. 15 - 16	46
Vyhodnocení otázky č. 16 - 17	46
Vyhodnocení otázky č. 17 - 18	47
Vyhodnocení otázky č. 18 - 19	47
Vyhodnocení otázky č. 19 - 20	48
Vyhodnocení otázky č. 20 - 21	49

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	17
Tabulka 2	18
Tabulka 3	23
Tabulka 4	23

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha PI – Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den, jsem studentka 3. ročníku oboru Sociální pedagogika na Univerzitě Tomáše Bati a má bakalářská práce nese název „Vliv neúplné rodiny na kriminalitu dětí a mládeže pohledem studentů sociální pedagogiky.“

Chtěla bych Vás tímto požádat o vyplnění krátkého dotazníku, který se týká právě této problematiky. Dotazník obsahuje 20 otázek převážně s možností výběru. Vámi vybrané možnosti zakroužkujte.

Dotazník je zcela anonymní a výsledky budou použity pouze pro účely bakalářské práce.

Předem děkuji za vyplnění dotazníku.

Veronika Beňová

1. Pohlaví

- a) žena
- b) muž

2. Jakou střední školu jste studoval/a?

- a) ekonomického zaměření
- b) pedagogického zaměření
- c) zdravotnického zaměření
- d) jinou (vypište, jakého zaměření byla střední škola, kterou jste studoval/a)

3. Víte, co znamená pojem „neúplná rodina“ ? Pokud ano, stručně popište (pokud zvolíte odpověď „ne“, pokračujte otázkou č.7)

- a) ne
- b) ano

4. Pocházíte z neúplné rodiny?

a) ano

b) ne

5. Znáte někoho, kdo pochází z neúplné rodiny?

a) ano

b) ne

6. Víte o tom, že by spáchal nějaký trestný čin?

a) ano (napište, o jaký trestný čin se jednalo)

b) ne

7. Prožívají rozchod rodičů děti raného věku intenzivněji než děti staršího věku?

a) naprosto souhlasím

b) souhlasím

c) nevím

d) nesouhlasím

e) naprosto nesouhlasím

8. Mají jedinci z neúplných rodin potíže v navazování sociálních vztahů?

a) ano, všichni

b) pouze někteří

c) pouze ti jedinci, v jejichž domácnosti vážne komunikace

d) ne, nikdo

9. Myslíte si, že kriminalita dětí a mládeže v souvislosti s tím, v jaké rodině jedinec vyrůstá, je aktuální problém a třeba se o něj zajímat?

a) ano, je to velmi aktuální problém a je třeba se ním zabývat

b) je aktuální, ale netřeba se jím více zabývat

c) není to naprosto aktuální problém

d)nevím

10. V jakém věkovém rozmezí dle Vás mladiství páchají nejčastěji trestnou činnost?

- a) do 15 let
- b) 16-18 let

11. Jaké jsou dle Vás nejčastější příčiny páchaní trestní činnosti?(můžete zvolit více odpovědí)

- a) vrstevnické skupiny
- b) nuda
- c) nevhodné rodinné prostředí
- d) jednání pod vlivem návykových látek
- e) finanční problémy
- f) nevhodné trávení volného času
- g) lokalita, ve které dítě, mládežník žije
- h) jiné (vypište jaké)

12. Jaké trestné činy dle Vašeho názoru páchají děti a mládež nejčastěji? (můžete zvolit více odpovědí)

- a) krádeže
- b) výtržnictví
- c) sexuální kriminální činy
- d) poškozování, ničení cizí věci
- e) distribuce návykových látek
- f) vraždy
- g) jiné (vypište jaké)

13. Dle Vašeho názoru, mají děti a mládež z neúplných rodin větší tendenci páchat trestné činy?(Pokud zvolíte odpovědi „nevím“ „nesouhlasím“ nebo „ naprosto nesouhlasím“ , pokračujte otázkou č. 15)

- a) naprosto souhlasím
- b) souhlasím
- c) nevím
- d) nesouhlasím
- e) naprosto nesouhlasím

14. Jaký je dle Vašeho názoru nejčastější důvod páchání trestné činnosti dětí a mladistvých z neúplných rodin?(můžete se inspirovat možnostmi u otázky č.11)

15. Myslíte si, že trestné činy páchané dětmi a mládeží mají v České republice vzestupnou nebo sestupnou tendenci?

- a) vzestupnou
- b) sestupnou
- c) již delší dobu setrvávají na stejné úrovni

16. Věnovali jste se na střední škole v rámci nějakého předmětu prevenci kriminality dětí a mládeže?

- a) ano
- b) ne

17. Mívali jste na střední škole přednášky z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže? (pokud zvolíte odpověď „ne“ , pokračujte otázkou č. 19)

- a) ano
- b) ne

18. Kolik přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže jste za celé studium střední školy absolvovali?

- a) 1-5
- b) 6-10
- c) 11 a více

19. Uvítali by jste více přednášek z oblasti prevence kriminality dětí a mládeže na střední škole?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

20. Je prevence v oblasti kriminality dětí a mládeže v České republice dostačující?

- a) naprosto souhlasím
- b) souhlasím
- c) nesouhlasím
- d) naprosto nesouhlasím